

Oppskriftsbok for regional utvikling

Hvordan forbedre
lokalsamfunnet ditt?

KAREN REFSGAARD (RED.)

NORDISK SAMARBEIDSPROGRAM FOR REGIONAL
UTVIKLING OG PLANLEGGING 2021-2024

NORDREGIO RAPPORT 2025:13

Innholdsfortegnelse

FORORD	4
INNLEDNING	
Den nordiske regionale utviklingskontekst	5
En signaturrett	8
23 OPPSKRIFTER FOR REGIONAL UTVIKLING	11
Grensekomiteene	13
1. Archipelago Possibilities in Numbers (APIN) (Skærgårdmiljøernes muligheter i tall)	13
2. Grenseløst, trygt og pulserende Norden	15
3. Bothnian Arc Transport Forum	19
4. Kapasitetsbygging i MidtSkandia – E12-korridoren: Fra Atlanterhavet til Østersjøen	21
5. Grenseoverskridende transport og strategisk infrastrukturutvikling i Kvarken-regionen	23
6. Grenseoverskridende yrkesopplæring	28
7. Integrert grenseregion	31
8. Marint Grenseforum Skagerak	34
9. Mentale grensehindrenger	37
10. Unionsleden Moss-Karlstad	42
11. Ruralplan: innovativ planlegging i lokalsamfunn med befolkningsnedgang	44
12. Initiativet Rädda Bottenviken: Øker bevisstheten blant en bred interessentgruppe	47
13. Smart skjærgårdstrafikk	49

NORA	51
14. Arctic Young Chef	51
15. Coworking for Bygdeliv!	53
16. Generation North Atlantic	55
Nordregio	57
17. Terra Nordica: Et nordisk spill om arealkonflikter	57
18. Hvordan regioner implementerer en «oppdragsorientert innovasjonspolitik»	59
19. Den nordiske by-distrikt typologi: Kaster nytt lys over territoriale forskjeller	62
20. Ruralt veikart	65
21. Bærekraftige og imøtekommende distrikter	66
22. Sosialt inkluderende og klimanøytrale byer	68
23. Sosial bærekraftig turisme: Måling av mer enn økonomiske resultater	73
HISTORIEKART OVER INSPIRERENDE CASESTUDIER	76
REGIONAL RELEVANS OG NORDISK NYTTE	78
Områder av regional relevans fra de 23 prosjektene	78
Områder av regional relevans fra de 113 casestudiene	81
Nordisk nytte	85
KARTLEGGINGSVERKTØY FOR EMNESØK	89
NORDISK SAMARBEIDSPROGRAM FOR REGIONAL UTVIKLING OG PLANLEGGING 2021-2024	90
Det nordiske regionale samarbeidsprogrammet og deltakende institusjoner	90
OM DENNE PUBLIKASJONEN	97

This publication is also available online in a web-accessible version at:
pub.nordregio.org/r-2025-13-oppskriftsbok-for-regional-utvikling

FORORD

Oppskriftsbok for regional utvikling inneholder praktiske eksempler og delte erfaringer fra hele Norden hentet fra prosjekter og aktiviteter i regi av Nordregio, de nordiske grensekomiteene og Nordisk Atlantsamarbeid (NORA). Den fremhever hvordan samarbeid og gjensidig læring kan bidra til å takle felles utfordringer i regionen – fra demografiske endringer til grønn omstilling.

Vi i Nordregio er stolte over å ha koordinert dette arbeidet som en del av det nordiske samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging 2021–2024. Målet vårt har vært å støtte implementeringer av *Vår visjon 2003* ved å fremme et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden. Oppskriftsboken her er et bevis på denne ambisjonen og alle de dedikerte enkeltpersonene og organisasjonene som jobber for å gjøre ambisjonen til virkelighet.

Rolf Elmér

Direktør

Nordregio

INNLEDNING

Den nordiske regionale utviklingskontekst

Norden er i dag blant verdens mest innovative og konkurransedyktige regioner med både blomstrende byer og ressursrike hav- og landområder. Regionen utmerker seg også med høy tillit blant de 27 millioner innbyggere, noe som gir et godt utgangspunkt for å utvikle landenes respektive velferdssamfunn i tråd med Vår visjon 2030.

Kjernen i FNs bærekraftsmål er at ingen skal utelates. Dette betyr at bærekraftsmålene ikke kan oppnås individuelt. Snarere er det behov for tverrsektoriell innsats og samarbeid mellom de ulike forvaltningsnivåer, privat sektor og sivilsamfunnet. Siden ulike deler av Norden har ulike forutsetninger for utvikling og omstilling, er lokal tilpasning avgjørende.

Med dette som utgangspunkt er konstruktive analyser av Nordens mangfoldige samfunn en uvurderlig ressurs for de som jobber for bedre levekår, mere innovasjon, vellykket grønn omstilling og inkluderende samfunn. I tillegg er samarbeidsnettverk og kontinuerlig utveksling av ideer viktige elementer for forståelse og utvikling på tvers av landegrenser. På denne måten blir det mulig å skape nordisk nytte.

De nordiske landene og de selvstyrte områdene har – i forhold til andre regioner i verden – lignende styringsstrukturer, velferdsforhold og kultur, noe som gir et solidt grunnlag for utveksling av kunnskap og ideer mellom landene. Det er også relevant at alle de nordiske landene har skatteutjevningssystemer som tar sikte på å redusere lokale og regionale ulikheter.

Sammenlignbare utfordringer og muligheter finnes over hele Norden. For eksempel sliter mange bygdesamfunn med befolkningsnedgang og mangel på yngre tilflyttere, mens byer står overfor økende segregering og stigende boligpriser. I møte med slike bekymringer fører en bredere undersøkelse av Norden til en rekke potensielle løsninger. Mulige veier inkluderer:

- Utveksling av ideer, kunnskap og erfaringer mellom beslutningstakere og relevante aktører, også på tvers av landegrenser.
- Nettverk på tvers av landegrensene der kritiske synspunkter på utfordringer, løsninger, trender og politiske tiltak både kan innhentes og tilbys.
- Tilgang til sammenligninger og analyser som gir et bredere perspektiv på et bestemt lokalsamfunns resultater.
- En mangfoldig samling av inspirerende casestudier som viser aktiviteter som andre regioner og lokalsamfunn kan lære av.

De seneste årene har regionalpolitikken i Norden endret fokus fra utjevning til konkurranseevne. Dessuten tolkes regionalpolitikk ofte på forskjellige måter på landsnivå. I Sverige har for eksempel begrepet «regional *vekstpolitikk*» blitt erstattet av «regional *utviklingspolitikk*». I Norge brukes begrepet «distrikts- og regionalpolitikk» i økende grad, mens regionalpolitikk i Danmark likestilles med «handels- og industripolitikk».

Alle disse landene skiller mellom «smal» regionalpolitikk (som gjenspeiler regional vekst-/utviklingspolitikk i svensk kontekst) og «bred» regionalpolitikk (som omhandler politikkområder etter sektor). I mange tilfeller har politikkområdene etter sektor potensial for større samfunnsendringer som kan påvirke regional infrastruktur, utdanning og arbeidsmarkeder.

I lyset av de felles utfordringer som er fremhevet ovenfor, kan de nordiske områdene, kommunene og lokalsamfunnene som er på utkikk etter innovative måter å styrke økonomisk vekst, sosial utvikling eller miljømessig bærekraft på, ha stor nytte av å se til naboene sine. Det er denne ideen som danner utgangspunktet for denne rapporten.

Rapportens grunnlag og struktur

Hva kan nordiske kommuner og lokalsamfunn lære av andre kommuner og lokalsamfunn i regionen? Hvordan kan virkemidler, strategier og initiativer overføres på en vellykket måte fra én lokal kontekst til en annen? Slike spørsmål ligger til grunn for denne rapporten, som kanskje best kan sees på som en «oppskriftsbok» med relevante eksempler fra Nordens fem land og tre selvstyrte regioner. Med fokus på regionalt samarbeid vil de neste kapitlene strekke seg fra kyst til fjelltopp, fra bysentrum til bygd og på tvers av landegrenser.

Rapporten er et resultat av [det nordiske samarbeidsprogrammet for regional utvikling og planlegging 2021–2024](#) (RCP), som Nordregio hadde ansvar for å koordinere. I den forbindelse samarbeidet Nordregio med de tre temagruppene, grensekomiteene (CBC-ene) og Nordisk Atlantsamarbeid (NORA). Ytterligere detaljer om disse partnerne, samt kart over området/landene de dekker, finnes i seksjonen «Det nordiske regionale samarbeidsprogrammet og deltakende institusjoner».

Målet med RCP var å legge til rette for gjennomføringen av de tre strategiske prioriteringene i Nordisk ministerråds [Vår visjon 2030](#). Dermed utgjør den et viktig springbrett mot et *grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig* Norden.

Rapporten er strukturert som følger. Den første delen, [«23 oppskrifter for regional utvikling»](#), består av 23 korte kapitler som hvert beskriver et prosjekt eller et arrangement som er gjennomført som en del av RCP. Disse prosjektene ble gjennomført av Nordregio i samarbeid med de nordiske temagruppene, grensekomiteene og NORA.

Den andre delen, [«Kart over inspirerende casestudier»](#), inneholder guide til det interaktive kartet som er basert på de 113 casestudiene.

Den tredje delen, [«Regional relevans og nordisk nytte»](#), utforsker de tverrgående temaene av regional relevans som kom frem fra de 23 prosjektene, og oppsummerer dem i form av nøkkelpunkter. Analysen suppleres med et lignende perspektiv på de 113 inspirerende casestudier. Til slutt konkluderes med hvordan slike projekter og casestudier bidrar til nordisk nytte.

Den fjerde delen, [«Emnesøk»](#), beskriver hvordan man kan søke på tema blant de de 113 casene og de 23 prosjektene.

I den femte delen, [«Om det nordiske samarbeidsprogrammet»](#), gis informasjon om institusjonene som er involvert i implementeringen av RCP.

En signaturrett

Marint Grenseforum Skagerrak

TEMAER: Cross-border | Economic sustainability | Environmental sustainability
| Governance | Planning | Regional innovation

FORFATTER: Svinesundskommittén

Marint Grenseforum Skagerrak var et treårig (2019–2022) samarbeid mellom Norge og Sverige med mål om å styrke den maritime industrien, utvikle samarbeid på tvers av landegrensene og fremme kunnskapsutveksling. Prosjektet ble ledet av Svinesundskommittén og den tidligere Viken fylkeskommune, i samarbeid med Göteborgs universitet / Tjärnö marina laboratorium og Länsstyrelsen Västra Götaland. Prosjektet ble i hovedsak finansiert av programmet Interreg Sverige-Norge.^[1]

MGFS – Tangdyrking

Foto: Svinesundskommittén

---

1. For prosjektets nettside (på svensk), se: www.prodaktivtskagerrak.com/

Viktige aktiviteter og fokusområder

Prosjektet fokuserte på tre hovedtemaer:

1. **Næringsutvikling:** Støtte til eksisterende og nye bedrifter innen akvakultur, algeproduksjon og skalldyrindustri.
2. **Havforvaltning:** Opprette dialog og felles strategier for bærekraftig marin planlegging på tvers av grensen.
3. **Forskning og akademia:** Oppmuntre til sterkere samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og privat sektor.

To grenseoverskridende næringsnettverk ble etablert for østers- og algeindustrien. Mer enn 15 nye selskaper ble stiftet innenfor prosjektområdet, og flere eksisterende virksomheter utvidet eller begynte å eksportere.

Workshoper, kurs og møter mellom bedrifter, forskere og myndigheter bidro til nye samarbeid, og økte på den måten kompetansen innen bærekraftig ressursforvaltning og marin næringsutvikling. Totalt 49 bedrifter fikk direkte støtte gjennom prosjektet.

Viktige resultater og synergier

- **Politisk Forum Skagerrak** ble etablert som en permanent plattform for politisk dialog om marine spørsmål i Skagerrak-regionen.
- **Bransjerådet Svenskt Vattenbruk och Sjömat (SVoS)** ble etablert for å samle akvakulturbedrifter og legge til rette for dialog med reguleringsmyndigheter.
- Det ble opprettet et **grenseoverskridende planleggingsforum** for kommunale planleggere og næringsutviklere.
- **En kartlegging av regulering av og konsesjonsprosesser for akvakultur** identifiserte forskjeller mellom Norge og Sverige, noe som førte til forslag til forenklinger.
- **Et marint prosjekt ved Tjärnö marina laboratorium** viste hvordan småskala havbruk kan bidra til økt sjømatproduksjon og bærekraftig ressursbruk. Prosjektet ble omtalt i over 150 artikler i mediene.
- **Skagerrakkonferansen** samlet bransjen, myndighetene og akademia for å diskutere marin næringsutvikling og ressursforvaltning.

Hvem dro nytte av prosjektet?

- **Bedrifter** fikk tilgang til nettverk, kompetanseutvikling og bedre regulering.
- **Forskerne** fikk nye samarbeidsarenaer og et større engasjement med bransjen.
- **Myndigheter, i tillegg til mer enn 30 politikere**, fikk økt innsikt i utfordringer og muligheter knyttet til marin næringsutvikling.
- **Lokalsamfunn** ble mer bevisste på bærekraftig ressursbruk i den maritime sektoren.

Erfaringer og fremtidsutsikter

Prosjektet viste at samarbeid på tvers av landegrenser kan åpne for nye muligheter for blå vekst. I den forbindelse bidro prosjektet, til tross for utfordringer med ulike regelverk i Norge og Sverige, til å øke forståelsen og dialogen mellom myndighetene og bedrifter. En annen nyttig lærdom var at det fortsatt er viktig å møtes fysisk, selv om overgangen til digitale løsninger under pandemien gjør det mulig å møte flere samtidig.

De nettverkene og for som ble etablert under prosjektet, vil fortsette å spille en rolle i å utvikle Skagerrak som en region for bærekraftig blå vekst. Dessuten kan prosjektets suksess bidra til å inspirere andre nordiske regioner til å iverksette lignende initiativer for marin forvaltning og næringsutvikling.

MGFS – Dag for marin kunnskap

Foto: Svinesundskommittén

23 OPPSKRIFTER FOR REGIONAL UTVIKLING

Grensekomiteene

1. Archipelago possibilities in numbers (APIN) (Skærgårdmiljøernes muligheter i tall)
2. Grenseløst, trygt og pulserende Norden
3. Bothnian Arc Transport Forum
4. Kapasitetsbygging i MidtSkandia – E12-korridoren: Fra Atlanterhavet til Østersjøen
5. Grenseoverskridende transport og strategisk infrastrukturutvikling i Kvarken-regionen
6. Grenseoverskridende yrkesopplæring
7. Integrert grenseregion
8. Marint Grenseforum Skagerak
9. Mentale grensehindringer
10. Unionsleden Moss-Karlstad
11. Ruralplan: innovativ planlegging i lokalsamfunn med befolkningsnedgang
12. Initiativet Rädda Bottenviken: Øker bevisstheten blant en bred interessentgruppe
13. Smart skjærgårdstrafikk

NORA

14. Arctic Young Chef
15. Coworking for Bygdeliv!
16. Generation North Atlantic

Nordregio

17. Terra Nordica: Et nordisk spill om arealkonflikter

18. Hvordan regioner implementerer en «oppdragsorientert innovasjonspolitik»

19. Den nordiske by-distrikt typologi: Kaster nytt lys over territoriale forskjeller

20. Ruralt veikart

21. Bærekraftige og imøtekommende distrikter

22. Sosialt inkluderende og klimanøytrale byer

23. Sosial bærekraftig turisme: Måling av mer enn økonomiske resultater

---

1. Archipelago Possibilities in Numbers (APIN) (Skærgårdmiljøernes muligheter i tall)

TEMAER: Cross-border | Business competitiveness | Economic sustainability | Tourism

FORFATTER: Nordiska Skærgårdssamarbetet

I 2023 publiserte Nordiska Skærgårdssamarbetet (NSS) en rapport om de økonomiske fordelene knyttet til skærgårdsmiljøer.^[2] Studien - basert på prosjektet Archipelago Possibilities in Numbers (APIN), viste at reiselivsnæringen i NSS-områdene i Sverige, Åland og Finland ikke bare har generert store økonomiske resultater de siste årene, men har potensial til å vokse ytterligere. Estimerer viser at i løpet av ett enkelt år, dvs. 2022, genererte 32 millioner besøkende en omsetning på 1700 millioner euro i regionen.

Eksisterende data fra de tre områdene ble supplert med mobildataanalyse, da det var usikkert hvor vidt de offisielle besøkstallene stemte overens med virkeligheten. Det totale antallet besøk ble basert på posisjoneringsdata fra mobiltelefoner, fordelt på kommersielle (f.eks. overnattinger på hoteller og gjestehavner) og ikke-kommersielle (f.eks. overnattinger i private feriehus) besøk. Deretter ble den direkte økonomiske verdien og de indirekte sosioøkonomiske fordelene ved skærgårdens reiselivsnæring beregnet til: Sysselsetting i næringen på 22 000 årsverk og genererte skatteinntekter på 250 millioner euro hvert år.

I mange deler av skærgården begrenser turister besøkene sine til en kort periode om sommeren. Næringen har derfor lenge forsøkt å forlenge turistsesongen. Rapporten kunne nå tallfeste hva det ville bety dersom september var like populært som august for turistbookinger - og Joakim Franklin, fra konsulentfirmaet WSP (ansvarlig for studien), bemerker:

---

2. <https://skargardssamarbetet.org/projekt/besoksnaringens-potential-i-skargardarna/>

Hvis det hadde vært like mange besøkende i september som i august, og alle andre faktorer var like, ville det bety en økt omsetning på 55 millioner euro for reiselivsnæringen og en sysselsettingseffekt som tilsvarer over 9000 heltidsjobber i løpet av en måned.

Problemstillingen er viktig fra flere perspektiver. Hvis for eksempel reiselivssektoren kan tilby flere arbeidsplasser og en lengre sesong, vil folk ha større insentiv til å flytte til skjærgården. I denne forbindelse blir Åre i Sverige, som har et stort antall skianlegg, ofte fremhevet som et godt eksempel. Store sesongvariasjoner legger også stort press på miljø, infrastruktur og, i noen grad, sosial bærekraft. NSS vil fortsette å jobbe med disse utfordringene i sine fremtidige aktiviteter og prosjekter.

[Les mer her.](#)

Kajakpadling i den svenske skjærgården
Foto: iStock

Skikjøring i Åre, Sverige
Foto: Niclas Vestefjell, Imagebank.sweden.se

---

2. Grenseløst, trygt og pulserende Norden

TEMAER: Cross-border | Business competitiveness | Infrastructure | Labour market | Preparedness | Regional innovation

FORFATTER: Tornedalsrådet

Mål

I prosjektet Borderless, Secure and Vibrant North (grenseløst, trygt og pulserende Norden), som ble gjennomført i løpet av 2024, ble det gjennomført 13 møter i Tornedalsrådet og Fell Lapland Development i Sverige, Finland og Norge. Disse arrangementene hadde som mål å fremme samarbeid på tvers av landegrensene om hvordan planlagte infrastrukturprosjekter påvirker mobilitet, forsyningslinjer og sikkerhet over landegrensene. I tillegg var det fokus på beredskap i tilknytting til grenseregionenes felles arbeidsmarked og æringsområder under potensielle fremtidige kriser.

En fellesnevner gjennom hele prosjektet var samarbeid på tvers av landegrensene. Spesielt transportforbindelser over landegrensene er en livsnervefor disse grenseregioner, da det muliggjør arbeidsmobilitet ved å knytte sammen ikke bare nabokommuner, men hele Nordkalotten.

Tiltak

For å nå prosjektets mål krevdes deltakelse ikke bare fra tjenestemenn og politikere fra de involverte kommunene, men også representanter fra en rekke organisasjoner og myndigheter. I tillegg ble hvert arrangement skreddersydd i ut fra de mest kritiske problemstillingene for den aktuelle kommunen.

I de nordlige kommunene diskuterte man for eksempel utfordringene for reindriften som følge av økt trafikk og mulige nye jernbaneforbindelser, mens økt narkotikasmugling var et viktig tema i Tornio, Haparanda og Ylitornio. Diskusjonene er utdypet herunder.

Drøftingsmøte med Nordreisa og Kåfjord kommune på Storslett, 18. november 2024.
Foto: Tornedalsrådet

Broen over Pajala til Kolari.
Foto: Tornedalsrådet

Broen mellom Ylitornio og Aavasaksa, Ylitornio.
Foto: Tornedalsrådet

Resultater: Infrastruktur og påvirkningsarbeid

- Broene over Torneälven som forbinder Sverige med Finland, trenger reparasjon, ettersom de ikke kan bære tunge militære kjøretøy. Dessuten utgjør broer uten gang- og sykkelstier sikkerhetsrisikoer på grunn av det økende antallet turister som stopper for å ta bilder av seg selv mens de går over grensen. Det er behov for gang- og sykkelveier på Övertorneå-Aavasaksa-broen, Pello–Pello-broen og Pajala–Kolari-broen.
- Nord-Finlands veinett er likeledes viktig for å opprettholde forsynings sikkerheten til kommunene i Nord-Norge.
- En forutsetning for etablering v nye togspor i reindriftsområder er byggingen av beskyttelsesgjerdet langs sporet. Videre har økt trafikk i reinbeiteområder økt risikoen for kollisjoner, og mange turister er ikke tilstrekkelig forberedt på å møte reinsdyr på veien. For eksempel samler reindriftsutøvere reinsdyrene fra veikanten før alpin-VM i Kittilä.
- En vanlig oppfatning er at beslutningstakere ikke har en bred forståelse for det utnyttede potensiale i de nordlige grenseregionene.
- Som følge av en endret geopolitisk situasjon i Europa har kommunene under Tornedalsrådet og Fell Lapland Development i økende grad kommet i fokus når Finland, Sverige og Norge diskuterer sikkerhetsspørsmål på tvers av landegrenser som omhandler forsyningslinjer og transportforbindelser.

Resultater: Sikkerheten til og mulige fremtidige kriser ved forsyningslinjene

- Når det gjelder beredskap i krisesituasjoner, er det spesielt viktig å sikre mobiliteten til innbyggerne, arbeidstakerne og bedriftene i grensekommuner.
- Den finske regjeringens konsept:et «grensesamfunn»,^[3] som ble introdusert under koronaviruspandemien, forblir og kan tas i bruk igjen i eksepsjonelle situasjoner.
- Den økte trusselen om kriser og krig bør gjenspeiles i planlegging av beredskap i grensekommunene. For eksempel undersøker de svenske grensekommunene muligheten for å ta imot flyktninger fra Finland, mens Finlands grensekommuner gjør det samme når det gjelder folk som flykter fra landets østgrense.
- Det er viktig at sivilbefolkningen er fullt forberedt på nødsituasjoner, spesielt i små kommuner i nord hvor det kan være lange avstander, til f.eks. sykehus og andre tjenester som ikke alle kommuner selv har.
- Samarbeidet mellom Sveriges politi og grensevakten i Finland (med spesialtropper for grensekontroll) er bedre enn noen gang før.
- Det er behov for investeringer for å bekjempe økende smugling av narkotika og våpen i Tornedalen som forbinder Sverige og Finland. Mer generelt har prosjektet ført til at nye prosjektideer på tvers av landegrenser har dukket opp, samarbeidsnettverk har blitt etablert, og myndigheter har fått økt kunnskap om beslutningstaking, planleggingsprosesser og beredskap i naboland.

Prosjektet har også lagt til rette for informasjonsdeling om transportforbindelser over landegrensene, samt beredskap i nødsituasjoner. Likevel gjenstår det mye å arbeide for å styrke samarbeidet mellom landene i den arktiske regionen.

[Les mer her.](#)

---

3. Et grensesamfunn refererer til grensekommuner som ligger på landegrensen til Finland, Sverige og Norge, og som hadde en særegen rettighet til å bevege seg over grensen under koronapandemien. Denne avgjørelsen ble tatt av den finske regjeringen. Årsaken er at det er nært samspill, familieforhold, arbeid, hobbyer og studier mellom grensekommunene. Tornedalen ble anerkjent av den finske staten som et spesielt område fordi arbeidsmarkedet, næringsområdet og familierelasjoner gikk over landegrensen.

TORNEDALSRÅDET
TORNIONLAAKSON
NEUVOSTO NOR SWE FIN

Nordiskt
samarbete

Tornedalsrådet har 15 medlemskommuner. Enontekiö, Muonio og Kittilä, er medlemmer i både Tornedalsrådet og Fell Lapland Development
Foto: Tornedalsrådet

---

3. Bothnian Arc Transport Forum

TEMAER: Cross-border | Infrastructure

FORFATTER: Tornedalsrådet

Bothnian Arc er et viktig økonomisk område som strekker seg fra Skellefteå i Sverige til Kalajoki i Finland, og følger kystlinjen av Bottenviken. Det er en sentral del av det transeuropeiske transportnettet (TEN-T) som forbinder Norden med resten av Europa.

I 2023 ble det opprettet et nytt grenseoverskridende transportforum med målet om å muliggjøre trafikk og logistikkforbindelser over landegrensene i Bothnian Arc. Forumet skal sikre kontinuerlig dialog om transportspørsmål, koordinere implementering av handlingsplanen for den Transportvisjon 2040 for den botniske korridor og ta opp eventuelle nye transportproblemer som kan hindre Transportvisjon 2040.

Transportforumet møtes tre eller fire ganger i året, og samler 15 finske og 15 svenske representanter fra kommunale og regionale myndigheter, utviklingsorganisasjoner, statlige myndigheter, transportoperatører og andre interessenter. Arbeidet styres av de åtte målene i Transportvisjon 2040 som er å muliggjøre: 1) bærekraftig mobilitet og transport; 2) robusthet og sikkerhet; 3) grenseløs transport av varer og mennesker for å støtte opp under investeringer; 4) tilknyttede logistikkjeder; 5) en tilgjengelig region; 6) velfungerende reiser på tvers; 7) turist- og fritidsreiser; 8) en samarbeidskultur.

I løpet av det første år har transportforumet behandlet ulike temaer og problemstillinger, herunder:

- bærekraftig transportplanlegging i regionen;
- forsyningssikkerhet og robusthet i transportplanlegging;
- utvikling av korridorene Nordsjøen–Østersjøen og Skandinavia–Middelhavet i TEN-T, De transeuropeiske transportnettverk;
- sikring av jernbanekapasitet;
- sikring av finansiering;
- Tornio–Haparanda som en essensiell strekning for den botniske korridor;
- Lansering av togtrafikk over landegrensene;
- innsamling og deling av informasjon/data om transport.

I tillegg har medlemmer av Bothnian Arc-forumet deltatt i en rekke andre transportrelaterte plattformer, inkludert Platform North, som er et samarbeid mellom Norge, Sverige og Finland.

Lære av hverandre

Det er avgjørende å kjenne til grenseoverskridende muligheter i arbeidet med å utvikle trygge, smidige og bærekraftige reiseforbindelser mellom øst og vest i Finland og Sverige. Her er det grenseoverskridende transportforumet for Bothnian Arc et viktig rom for finske og svenske transport- og trafikkfagfolk for utveksling av informasjon, læring og utfordringer.

Administrativt er Bothnian Arc grensekomité ansvarlig for å fremme samarbeid mellom de nettverk som er involvert i transportforumet, herunder å tilrettelegge møter og tilby sekretærtjenester. Grensekomiteen bidrar også til rapportering om utvikling innenfor sektorene og om resultatene av tiltak iverksatt av transportforumet.

Forumets mål er til syvende og sist å fremme kunnskapsdeling mellom aktører på tvers av landegrenser, som deretter kan informere regionale og statlige myndigheter/beslutningstakere om lokale behov eller utfordringer som er knyttet til transportsystemer eller trafikkforbindelser. Dermed kan forumet bidra til en bredere nordiske dialog på området, ikke bare ved å belyse grensehindre, men også komme opp med potensielle løsninger.

Oppsummert er transportforumets rolle i å legge til rette for bedre fungerende reiser og forbindelser at det er av stor verdi for en rekke aktører, inkludert beslutningstakere, innbyggere og de som jobber i reiselivsrelaterte virksomheter.

[Les mer her.](#)

Fyrtårn i Oulu Nallikari.
Foto: Bothian Arc

Bro over Torneälven.
Foto: Bothian Arc

---

4. Kapasitetsbygging i MidtSkandia – E12-korridoren: Fra Atlanterhavet til Østersjøen

TEMAER: Cross-border | Infrastructure | Preparedness

FORFATTER: MidtSkandia

Grensekomiteen MidtSkandia har engagert danske Rambøll^[4] for å undersøke om dagens transportinfrastruktur i E12-regionen – som strekker seg fra Atlanterhavet til Østersjøen – trenger videre utvikling. Prosjektet inkluderer den nye nye sikkerhetspolitiske situasjon i Norden, med Sverige og Finland som NATO-medlemmer og vil remove den danne grunnlag for fremtidige prosjekter.

Regionens transportkapasitet er for nåværende tilstrekkelig, med kun mindre forbedringer planlagt innen 2030. På lengre sikt kan samfunnsendringer imidlertid kreve større investeringer, spesielt i sjø- og jernbanetransport. De sentrale drivkrefter bak den forventede samfunnsutviklingen i Nord-Norge og Nord-Sverige kan oppsummeres som følger:

Geopolitiske forhold

- Økt grenseoverskridende forsvarsaktivitet mellom Norge og Sverige
- Økte investeringer i kritisk infrastruktur

Viktige samfunns mål

- Økt selvforsyning av kritiske råvarer i Europa
- Økt energiproduksjon fra fornybare ressurser

Klimaendringer

- Økt befolkning og næringsutvikling
- Nye internasjonale transportkorridorer

Selv om en scenarioanalyse av Nord-Norges transportsystemer avdekker ulike utviklingsmuligheter fra nå og til 2060, er det bred enighet om at transportbehovet øker.

Mulighetsstudiet vurderer gjeldende nasjonale planer og naturressurser i nordområdene

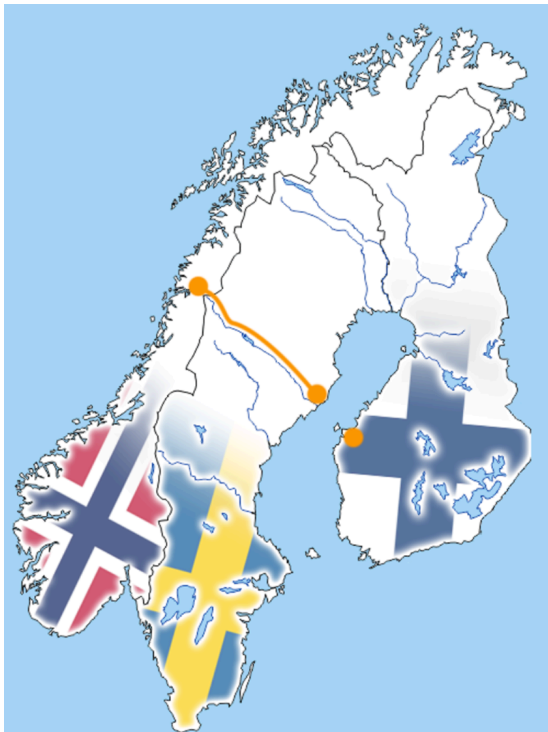
---

4. Rambøll var i dette tilfellet norsk. Det er et dansk selskap, men vi hadde kontakt med den norske delen av selskapet.

knyttet til økonomisk utvikling og transport i E12-korridoren. Selv om svenske Trafikverket tidligere har kartlagt tiltak for å utvikle området, har korridorens jernbanelinje for tiden en lav markedsandel og er blant landets minst utviklede.

Medlemmene i MidtSkandia etterlyser betydelige forbedringer på Vestre Botniabanen, samt en vestlig utvidelse av jernbanenettet når den nordlige Botniabanen er ferdigstilt. Norge, Sverige og Finland har blitt enige om å etablere en grenseoverskridende jernbanekorridor for både sivile og militære formål, noe som inkluderer muligheten for at Nordlandsbanen i Norge kan utvikles videre.

[Les mer her.](#)

Kartet viser plasseringen av E12-korridoren
Av MidtSkandia

Kart over E12-korridoren
Av MidtSkandia

Foto: iStock

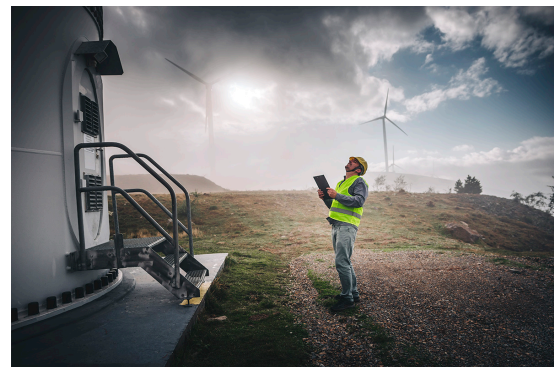

Foto: iStock

---

5. Grenseoverskridende transport og strategisk infrastrukturutvikling i Kvarken-regionen

TEMAER: Cross-border | Business competitiveness | Environmental sustainability | Governance | Infrastructure | Regional innovation | Tourism

FORFATTER: Kvarken Council EGTC

Kvarkenrådet

Kvarkenrådet er del av en European Grouping for Territorial Cooperation (EGTC) – den første helnordiske gruppen av sitt slag. Som egen rettsenhet i henhold til EU-lovgivningen, med hovedkontor i Vaasa (Finland) og et kontor i Umeå (Sverige), kombinerer organisasjonen et juridisk mandat med demokratisk beslutningstaking for å muliggjøre effektivt samarbeid på tvers av landegrensene.

Aktivitetsområde og oppdrag

Kvarkenrådet dekker tre Österbottniske fylker i Finland og regionene Västerbotten og Västernorrland i Sverige. Sammen danner de Kvarken-regionen. Regionen har en lang historie med samarbeid på tvers av Bottenviken, hvor den smaleste delen, Kvarkenstredet mellom Vaasa og Umeå, er omtrent 80 km bredt, men bare 25 km mellom de ytterste øyene, Replot og Holmön. Historisk sett har Kvarken fungert som et naturlig møtested via både isveier og sjøruter. Kvarkenrådet har i over 50 år fungert som en nøytral plattform og tilrettelagt for samarbeid på tvers av landegrensene. Organisasjonen jobber aktivt med å forbedre infrastruktur, støtte økonomisk vekst og kulturutveksling samt redusere grensehindre mellom Finland og Sverige. Regionen har en sterk industriell base innen områder som energi, teknologi og matvareindustri, og en samlet befolkning på nesten én million innbyggere.

Kvarken-regionen, Kvarkenrådets virkeområde, er markert på kartet.

Fra Midway Alignment til Nordic Connector: Strategiske samferdselsprosjekter i Kvarken-regionen

Kvarkenrådet har en sterk historikk når det gjelder å utvikle grenseoverskridende samferdselsløsninger for Kvarken-regionen, og initiativet Midway Alignment viser hvordan strukturert styring, strategisk finansiering og regionalt samarbeid kan utløse store investeringer i infrastruktur. Med denne erfaringen i ryggen støttes også Nordic Connector-initiativet med flere projekter. Her er målet å skape en fast transportforbindelse over Kvarkenstredet og dermed styrke båndene i regionen og dermed bidrage til et større område. Høsten 2025 vil FLINC-prosjektet, finansiert av Interreg Aurora, støtte Nordic Connector-initiativet ved å undersøke finansieringsmuligheter og de større konsekvensene av forbedret grenseoverskridende infrastruktur. Resultatene er ment å brukes som en modell for andre grenseregioner som planlegger større grenseoverskridende samferdselsinvesteringer.

Midway Alignment og Aurora Botnia: En grenseoverskridende transportinnovasjon

Midway Alignment er et sentralt grenseoverskridende samarbeidsprosjekt som har resultert i utviklingen av den miljøvennlige Aurora Botnia-fergen. Etter at det forrige fergeselskapet trakk seg fra ruten mellom Vaasa (Finland) og Umeå (Sverige), iverksatte lokale og regionale myndigheter tiltak for å opprettholde denne sentrale transportforbindelse. Flere initiativer ble iverksatt som til slutt førte til anskaffelse av et nytt fartøy, hvilket var avgjørende for å opprettholde samarbeidet mellom de to landene. For å gjøre dette mulig opprettet kommunene Vaasa og Umeå Kvarken Link, et felleseid selskap som driver Wasaline (fergeruten mellom de to kommunene). Kvarken Link eies likt mellom Vaasa by og Umeå Kommuneföretag AB, et heleid kommunalt selskap. Løsningen sikret langsiktig politisk forpliktelse til ruten, såvel som finansiell sikkerhet.

Omfattende mulighetsstudier og økonomiske vurderinger sikret en datadrevet beslutningstaking. Resultatet ble bygging av Aurora Botnia – verdens mest miljøvennlige passasjer- og lasteferge, som går på en kombinasjon av flytende naturgass og batterikraft. Ifølge en fersk pressemelding^[5] har Wasaline blitt det første karbonnøytrale rederiet i Østersjøen, og dermed oppnådd klimamål satt for 2030 i god tid før planlagt. Aurora Botnia-ruten er nå den første internasjonale grønne skipskorridoren i drift.

Styringsmodellen med samarbeid som både gjelder for Midway Alignment og for Aurora Botnia har fått oppmerksomhet nasjonalt og på EU-nivå som et utstillingsvindu for hvordan kommuner, regioner og interessenter kan samarbeide på tvers av landegrenser for å sikre kritisk infrastruktur og oppnå konkrete resultater. Midway Alignment-initiativene, som er finansiert av blant annet Motorways of the Sea-programmet under Connecting Europe Facility (CEF) og Interreg Botnia-Atlantica-programmet, har styrket hele regionens tilgjengelighet og økonomiske robusthet gjennom å sikre at bærekraftig transport er en sentral del av regional utvikling. Det er viktig å merke seg at Midway Alignment- og Aurora Botnia-prosjektet har satt presedens for hvordan langsiktig samarbeid, strategisk finansiering og felles beslutningstaking kan føre til effektive infrastrukturinvesteringer som gagnar både nasjonale og lokale økonomier.

I tillegg til å sikre kontinuiteten i fergedriften har Aurora Botnia styrket handelsforbindelser, økt reiselivsmuligheter og forbedret den regionale konkurranseevnene for næringslivet ved å sørge for en pålitelig og bærekraftig transportforbindelse. Prosjektet har også gitt miljøfordeler i form av reduserte utslipp og som en modell for grønn maritim innovasjon. Dermed er det i samsvar med nasjonale og EUs klimamål.

I tillegg fungerer Aurora Botnia som et flytende laboratorium for regionale teknologiselskaper, og legger på den måten til rette for utvikling av bærekraftige innovasjon innen maritim transport. Endelig har bedre tilgjengelighet også styrket arbeidsmobilitet over landegrensene og forbedret tilgang til tjenester, noe som kommer lokalsamfunnene på begge sider av Kvarkenstredet til gode.

---

5. <https://www.wasaline.com/en/portfolio-item/carbon-neutrality/>

Kvarkenrådet har fungert som koordinerende organ for både Midway Alignment- og Nordic Connector-initiativene, og tilrettelagt for samarbeid mellom lokale, regionale og nasjonale aktører samt sikret støtte på EU-nivå.

Denne suksessen har skapt grunnlag for å undersøke en mer permanent løsning på tvers av landegrensene.

Nordic Connector: En visjon for infrastruktur over landegrenser

Nordic Connector representerer neste fase i utviklingen av grenseoverskridende infrastruktur i Kvarken-regionen. I likhet med det tidligere Midway Alignment, vil det bestå av en serie initiativer som gradvis tar beslutningsprosessen videre. På sikt er målet å forbedre den langsiktige tilgjengeligheten mellom Finland og Sverige, og samtidig integrere strategier for energi, digital tilkobling og økonomisk utvikling.

En fast forbindelse ville vært et stort løft – ikke bare i Kvarken-regionen, men over hele Nord-Europa. Etablering av en permanent korridor mellom de to landene ville øke handels- og investeringsmulighetene betydelig, samt styrke sikkerheten for forsyningslinjene i større målestokk. Selv om initiativet primært er planlagt for sivile og økonomiske formål, kan det også styrke regional robusthet i krisetider ved å sikre en kritisk og funksjonsdyktig infrastruktur forblir.

Prosjektet er i tråd med diskusjonene om europeiske grønne transportkorridorer, og bidrar til å sikre at Kvarken-regionen forblir konkurransedyktig når det gjelder bærekraftig infrastrukturplanlegging. Samtidig bidrar det til strategisk beredskap og støtter forholdene for næringslivet over landegrensene.

MS Aurora Botnia

Foto: Christoffer

BjörklundWasaline NLC Ferry

Foto: Kvarkenrådet

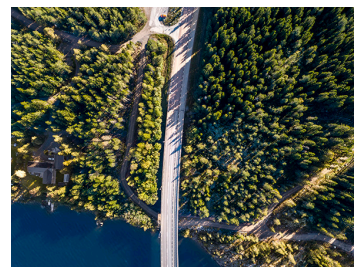

Foto: Kvarkenrådet

Grenseoverskridende styring og politisk innovasjon

Disse prosjekter illustrerer den rolle som politisk innovasjon kan ha igjennom å overkomme utfordringer på tvers av landegrenser, der Kvarkenrådets styringsmodell viser hvordan kommuner og regionale myndigheter kan oppnå effektive resultater utover nasjonale strukturer.

Både Midway Alignment og Nordic Connector peker på viktigheten av strukturert og langsiktig samarbeid basert på datadrevet beslutningstaking, strategisk planlegging og sterke partnerskap. De fremhever også hvordan regional transport kan fungere som en katalysator for bredere politiske endringer som påvirker infrastrukturplanlegging på nasjonalt og til og med på europeisk nivå.

I tillegg til disse infrastrukturprosjektene har Kvarkenrådet bidratt til [Political Innovation Guide](#), en håndbok utviklet sammen med de nordiske grenseorganisasjoner STRING og Mälardalsrådet. Initiativet oppsamler de beste praksis for styring og regionalt samarbeid, og formidler inspirasjon og veiledning til beslutningstakere i hele Norden. Håndboken fremhever strukturert styring, langsiktig forpliktelse og evidensbasert politikkutforming som værende avgjørende for styrket samarbeid over landegrensene.

Erfaringer og politisk innvirkning

Kvarkenrådet har fått mye verdifull innsikt for vellykket grenseregionalt samarbeid under implementeringen av det regionale samarbeidsprogrammet 2021–2024. Spesielt:

- Formalisering av styringsstrukturer styrker langsiktig samarbeid.
- Inkluderende engasjement og flernivåstyring skaper bredt eierskap og politisk forpliktelse.
- Evidensbasert påvirkningsarbeid bidrar til å integrere grenseoverskridende perspektiver i nasjonale og EU-strategier.
- Tillit og personlige nettverk er avgjørende for effektiv beslutningstaking og problemløsning.

Kvarken-regionens tilnærming til grenseregionalt samarbeid er en modell som kan kopieres til andre nordiske regioner som har lignende infrastrukturelle og administrative utfordringer. Ved å integrere erfaringer fra infrastrukturprosjekter inn i bredere styringsdiskusjoner – som i Political Innovation Guide – har Kvarkenrådet bidratt til å styrke samarbeid på tvers av landegrensene på regionalt, nasjonalt og europeisk nivå.

Bruk av erfaringer i fremtidig politikkutvikling

Kvarkenrådet har som mål å styrke sin rolle som politisk rådgiver fremover. Rådet vil derfor fortsette å teste og skalere styringsmodeller som kan overføres til andre nordiske grenseregioner. Gjennom å fremme strukturert samarbeid, evidensbasert politikkutforming og langsiktig strategisk planlegging, beviser Kvarkenrådet at administrative grenser ikke trenger å hindre utvikling.

[Les mer her.](#)

---

6. Grenseoverskridende yrkesopplæring

TEMAER: Cross-border | Education and competencies | Labour market

FORFATTER: Gronsekomiteen Innlandet-Dalarna

Grenseområdet mellom Innlandet i Norge og Dalarna i Sverige opplever for tiden mangel på arbeidskraft i en rekke yrker, særlig innen tekniske felt, helsevesen og reiseliv. I tillegg har området en aldrende befolkning, og antallet innbyggere i arbeidsfør alder forventes å synke innen 2030.

For å takle disse utfordringene jobber grensekomiteen Innlandet–Dalarna med å samle svenske og norske utdanningsaktører, opprette nye opplæringskurs og koordinere innsatsen for et mer integrert arbeidsmarked.

Demografi og kompetansetilførsel

Ifølge en studie fra Nordregio vil antallet yrkesaktive i grensekommuner i både Sverige og Norge synke de neste ti årene. Færre mennesker vil derfor være tilgjengelige for å utføre en økende mengde arbeid, noe som fremtvinger større effektivitet og nye ansettelsesformer. Samtidig finnes det et betydelig uutnyttet arbeidspotensial blant innvandrere, noe som kan bidra til å tette flere kompetansehull.

Et eksempel på en spesifikk utfordring som grensekommuner står overfor, er rekrutteringen av snøteknikere (personer som er ansvarlige for snøproduksjon) og løypeførere – spesialiserte yrker som har et økende kompetansegap på grunn av forestående pensjonerings. Et annet er rekrutteringen av restaurantansatte og kokker for å takle det økende reiselivsbehovet. Flere bedrifter og kommuner etterlyser mer koordinerte tiltak for å håndtere disse kompetansemanglene, hvilket har fått grensekomiteen til å ta tak i problemet på en systematisk måte.

Ekspertstudie om opplæring over landegrensene

Grensekomiteen gjennomførte en studie som så på mulighetene for å utnytte de to landenes utdanningssystemer bedre på tvers av grensen. Studien konkluderte med at det ikke finnes noen juridiske hindringer for at en norsk eller svensk statsborger skal kunne studere på den andre siden av grensen, og at en aktiv utveksling mellom de to landene kan bidra med viktige utdanningsmuligheter for de unge i regionen.

For at dette kan gjennomføres må de relevante programmene både være tilstrekkelig attraktive for studentene, og være allment kjent blant målgruppene. Så langt har dette vist seg å være en utfordring. For eksempel måtte restaurant- og matlagingskurs i de reiselivstunge kommunene Trysil og Malung-Sälen legges ned fordi for få studenter meldte seg på.

Samarbeid mellom utdannings- og opplæringsaktører

I 2023 arrangerte grensekomiteen flere workshoper der svenske og norske utdanningsinstitusjoner, kommuner og næringslivsrepresentanter diskuterte potensielle løsninger på mangelen på kompetanse. Det ble tydelig at hverken de norske eller svenske deltakerne hadde særlig kunnskap om utdanningssystemet og opplæringsmulighetene på den andre siden av grensen. Noe som resulterte i at deltakerne fremhevet behovet for en kartlegging. Dette førte til ideen om å opprette et grenseregionalt karrieresenter basert på en modell fra Innlandet, hvor veiledning har fokus på grenseregionens spesifikke behov.

Dessuten er det behov for større fleksibilitet for å gjøre utdanningssystemet mer relevant for arbeidsmarkedet. Siden sesongarbeid er svært vanlig innen reiseliv og hotell- og restaurantbransjen, vil det være fornuftig å opprette flere kurs som lar studentene jobbe og studere samtidig. I tillegg vil det å ha utdanningsmuligheter for studenter på tvers av grensen bety at et bredere spekter av ferdighetsopplæring er tilgjengelig for unge.

Ett prioritert initiativ er å etablere en ny yrkesfaglig utdanning på tvers av landegrensen for driftspersonell på vinterdestinasjoner, som Sälen, Idre og Trysil. Slik opplæring kan dekke de tekniske ferdigheter som kreves for å betjene blant annet heiser, løypemaskiner og snøkanoner. Mange nåværende ansatte nærmer seg pensjonsalder, noe som betyr at disse områdene har et kritisk behov for opplært personell.

Resultater

Som nevnt ovenfor har grensekomiteens arbeid gitt en rekke konkrete resultater. Spesifikt:

- En rekke opplæringsaktører fra Sverige og Norge har møttes, og flere grenseinitiativer er lansert. Det er sikret midler til å etablere et grenseforum for å planlegge, koordinere og markedsføre utdanningstilbud på tvers av landegrensen.
- Karriere Innlandet og Torsby-kommuner har søkt om et Interreg-prosjekt for å kartlegge yrkesfaglige utdanningstilbud i grenseområdet, samt utvikle forslag til et grenseregionalt karrieresenter.
- I samarbeid med industrien og «Prosjekt Fagskole i Sør-Østerdal» undersøker grensekomiteen etableringen av et nytt nordisk yrkesfaglig utdanningsprogram for driftspersonell i fjelldestinasjoner.

Mer generelt har de demografiske utfordringene som grenseregioner står overfor, blitt diskutert i ulike møter med kommunale myndigheter.^[6]

Til syvende og sist er grensekomiteens arbeid med kompetansetilførsel avhengig av en strukturert og langsiktig tilnærming basert på kunnskapsbygging og gjennomtenkt sammenstilling av behovene.

[Les mer her.](#)

Snøkledd fjell, Trysil

Foto: «Turistanlegg i grenseområdet», Trysil kommune

---

6. Følgende film viser flere muligheter for å løse kompetansemangel gjennom samarbeid på tvers av landegrensene: <https://f.io/M9YAJsTp>.

---

7. Integrert grenseregion

TEMAER: Cross-border | Business competitiveness | Preparedness

FORFATTER: Svinesundskommittén

Prosjektet Integrert grenseregion 2022–2025 – ledet av Svinesundskommittén har i samarbeid med Region Västra Götaland og Østfold fylkeskommune (tidligere Viken fylkeskommune), med primærfinansiering fra Interreg Sverige-Norge –som mål å styrke samarbeidet mellom Norge og Sverige i kjølvannet av koronapandemien. For å oppnå dette fokuserer prosjektet på to hovedmål:

1. **Fjerne grensehindre som motvirker eller vanskeliggjør samarbeidet over grensen mellom små og mellomstore bedrifter.** Gjennom å identifisere og fjerne grensehindre, forbedre forretningsmuligheter og styrke samarbeidet mellom myndigheter, har prosjektet forsøkt å skape bedre betingelser for grenseregionens bedrifter, offentlige enheter og innbyggere.
2. **Sikre at innbyggerne i grenseregionen kan stole på at grensen forblir åpen også under en eventuell ny pandemi.** Koronapandemien hadde betydelig virkninger for grenseregionen mellom Norge og Sverige. Grensestengninger og uklare regler skapte vanskeligheter for pendlere, bedrifter og samfunnet som helhet. Prosjektet har derfor forsøkt å lære av pandemien og sikre smidigere grenseforvaltning dersom det skulle komme lignende kriser i fremtiden.

Fjerne grensehindre for bedrifter

Et av prosjektets hovedmål er å legge til rette for forretningsdrift på tvers av landegrenser. I denne forbindelse har seminarene «Affärer i Sverige» og «Affärer i Norge» gitt over 60 norske og 70 svenske selskaper veiledning om hvordan de skal drive forretninger i nabolandet. Mer spesifikt fikk selskapene råd om tollregler, beskatning, støtteprogrammer for bedrifter og forskjeller i forretningskultur.

Når nasjonale systemer hindrer praktisk samarbeid på tvers av landegrensene kan det bidra til innovasjonsgap. Offentlige støtteprogrammer er ofte begrenset til selskaper i eget land, noe som betyr at for eksempel norske selskaper ikke kan bruke svenske testmiljøer og omvendt.

Et tydelig gap i innovasjon oppstår når nasjonale systemer hindrer praktisk samarbeid på tvers av landegrensene. Offentlige støtteprogrammer er ofte begrenset til selskaper i eget land, hvilket betyr at norske selskaper ikke kan bruke svenske testmiljøer og omvendt. For å styrke innovasjonskapasiteten har prosjektet jobbet på testmiljøer for bedrifter og utforsket hvordan regulatoriske forskjeller mellom Sverige og Norge kan hindre samarbeid. En ekspertstudie har kartlagt potensielle hindringer og foreslått løsninger som åpner for innovasjonsmuligheter på tvers av grensen.

Forbedring av grensetrafikkflyt og tollhåndtering

Lange køer med lastebiler ved grenseovergangen på Svinesund i Sverige har forårsaket betydelige forsinkelser de siste årene. Problemet skyldes ineffektiv tollhåndtering og kravet om at tomme lastebiler må gjennom tollklarering. En arbeidsgruppe, bestående av bransjeorganisasjoner og offentlige etater, har gjennomført en rekke tiltak for å utbedre dette – og med gode resultater:

- Opphevingen av forbikjøringsforbudet på Svinesundbroen har forbedret trafikkflyten.
- Det svenske tollvesenet har økt antallet tollklarerboder fra seks til ti for å få fart på godshåndteringen.
- Et nytt opplæringsprogram fra tollvesenet lanseres i Strömstad, som skal sikre en kvalifisert arbeidsstyrke for fremtidige behov.

Harmonisering av byggeforskrifter

Forskjellene mellom norske og svenske byggeforskrifter skaper utfordringer for selskaper som ønsker å investere og drive virksomhet på tvers av grensen. Prosjektet har derfor jobbet for et mer enhetlig nordisk byggmarked. Blant andre ble det arrangert en workshop i Oslo der byggefirmaer, beslutningstakere og eksperter diskuterte hvordan bestemmelsene kunne harmoniseres.

I et forsøk på å øke politikernes oppmerksomhet, arrangerte prosjektet seminaret «Er et felles byggmarked i Norden mulig?» under Almedalsuken, hvor svenske og norske eksperter og beslutningstakere diskuterte fordelene med felles regler. Især ble potensialet for et større, mer samlet marked, økt konkurranseevne og reduserte byggekostnader fremhevet. Initiativet har fått stor oppmerksomhet, blant andre med tolv artikler i svenske, norske og danske medier, samt anerkjennelse fra EU-kommisjonens DG REGIO (generaldirektorat for regional- og urban politikk). Alt sammen noe som styrker utsiktene for fremtidige endringer i regelverk.

Reformagendaen

En sentral del av prosjektet er den såkalte [Reformagendaen](#), en politisk plattform utformet for å påvirke nasjonale beslutninger som berører grenseregionen. Agendaen har blitt presentert ved flere anledninger og fått støtte fra flere grensekomiteer langs grensen mellom Sverige og Norge. Den brukes nå som et verktøy for å presse på for endringer i samarbeid over landegrensene.

Erfaringer fra pandemien og styrket beredskap

Koronapandemien viste hvor raskt en krise kan påvirke grenseregionen. For å forhindre lignende virkninger i fremtiden har prosjektet publisert antologien *Pandemien stengte grensen – hva gjør vi ved neste krise?*,^[7] som inneholder innspill fra 22 eksperter, beslutningstakere og tjenestemenn fra Sverige, Norge og Finland. Det er verdt å merke seg de 12 konkrete forslagene som er fremmet for å sikre at grensen forblir åpen selv i kritesituasjoner.

Andre viktige initiativer knyttet til kriseberedskap omfatter:

- **Et seminar om sivilt forsvar og krisehåndtering**, med deltakelse fra forsvarsdepartementer og beredskapsetater.
- **Studieturer for brannsjef, sikkerhetsansvarlige og beslutningstakere** for å styrke kritesamarbeidet.

Et nettverk av svenske og norske kommuner for å sørge for rask koordinering ved eventuelle fremtidige pandemier eller andre grenserelaterte kriser.

Viktige lærdommer og fremtidige muligheter

Prosjektet viser fremfor alt at samarbeid på tvers av landegrenser krever både politisk forpliktelse og praktiske løsninger. Ved å samle interessenter fra næringsliv, myndigheter og politikken har Integrert grenseregion kunnet utvikle modeller som kan inspirere andre nordiske regioner. Kunnskapen som er innhentet i dette prosjektet, gir et solid grunnlag for å styrke samarbeidet og sikre at grensen fungerer effektivt uansett hvilke utfordringer vi som står overfor.

[Les mer her.](#)

Almedalen i Sverige 2023, Pandemien
Foto: Svinesundskommittén

Bedrifter i Sverige – mingling
Foto: Svinesundskommittén

---

7. <https://svinesundskommitten.com/sv/projekt/gransmojligheter/integrerad-gransregion/antologin/>

---

8. Marint Grenseforum Skagerak

TEMAER: Cross-border | Economic sustainability | Environmental sustainability
| Governance | Planning | Regional innovation

FORFATTER: Svinesundskommittén

Marint Grenseforum Skagerrak var et treårig (2019–2022) samarbeid mellom Norge og Sverige med mål om å styrke den maritime industrien, utvikle samarbeid på tvers av landegrensene og fremme kunnskapsutveksling. Prosjektet ble ledet av Svinesundskommittén og den tidligere Viken fylkeskommune, i samarbeid med Göteborgs universitet / Tjärnö marina laboratorium og Länsstyrelsen Västra Götaland. Prosjektet ble i hovedsak finansiert av programmet [Interreg Sverige-Norge](#).

Viktige aktiviteter og fokusområder

Prosjektet fokuserte på tre hovedtemaer:

1. **Næringsutvikling:** Støtte til eksisterende og nye bedrifter innen akvakultur, algeproduksjon og skaldyrindustri.
2. **Havforvaltning:** Opprette dialog og felles strategier for bærekraftig marin planlegging på tvers av grensen.
3. **Forskning og akademia:** Oppmuntre til sterkere samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og privat sektor.

To grenseoverskridende næringsnettverk ble etablert for østers- og algeindustrien. Mer enn 15 nye selskaper ble stiftet innenfor prosjektområdet, og flere eksisterende virksomheter utvidet eller begynte å eksportere.

Workshoper, kurs og møter mellom bedrifter, forskere og myndigheter bidro til nye samarbeid, og økte på den måten kompetansen innen bærekraftig ressursforvaltning og marin næringsutvikling. Totalt 49 bedrifter fikk direkte støtte gjennom prosjektet.

Viktige resultater og synergier

- **Politisk Forum Skagerrak** ble etablert som en permanent plattform for politisk dialog om marine spørsmål i Skagerrak-regionen.
- **Bransjerådet Svenskt Vattenbruk och Sjömat (SVoS)** ble etablert for å samle akvakulturbedrifter og legge til rette for dialog med reguleringsmyndigheter.
- Det ble opprettet et **grenseoverskridende planleggingsforum** for kommunale planleggere og næringsutviklere.
- **En kartlegging av regulering av og konsesjonsprosesser for akvakultur** identifiserte forskjeller mellom Norge og Sverige, noe som førte til forslag til forenklinger.
- **Et marint prosjekt ved Tjärnö marina laboratorium** viste hvordan småskala havbruk kan bidra til økt sjømatproduksjon og bærekraftig ressursbruk. Prosjektet ble omtalt i over 150 artikler i mediene.
- **Skagerrakkonferansen** samlet bransjen, myndighetene og academia for å diskutere marin næringsutvikling og ressursforvaltning.

Hvem dro nytte av prosjektet?

- **Bedrifter** fikk tilgang til nettverk, kompetanseutvikling og bedre regulering.
- **Forskerne** fikk nye samarbeidsarenaer og et større engasjement med bransjen.
- **Myndigheter, i tillegg til mer enn 30 politikere**, fikk økt innsikt i utfordringer og muligheter knyttet til marin næringsutvikling.
- **Lokalsamfunn** ble mer bevisste på bærekraftig ressursbruk i den maritime sektoren.

Erfaringer og fremtidsutsikter

Prosjektet viste at samarbeid på tvers av landegrenser kan åpne for nye muligheter for blå vekst. I den forbindelse bidro prosjektet, til tross for utfordringer med ulike regelverk i Norge og Sverige, til å øke forståelsen og dialogen mellom myndighetene og bedrifter. En annen nyttig lærdom var at det fortsatt er viktig å møtes fysisk, selv om overgangen til digitale løsninger under pandemien gjør det mulig å møte flere samtidig.

De nettverkene og for som ble etablert under prosjektet, vil fortsette å spille en rolle i å utvikle Skagerrak som en region for bærekraftig blå vekst. Dessuten kan prosjektets suksess bidra til å inspirere andre nordiske regioner til å iverksette lignende initiativer for marin forvaltning og næringsutvikling.

[Les mer her.](#)

MGFS – tangdyrking
Foto: Svinesundskommittén

MGFS – dag for marin kunnskap
Foto: Svinesundskommittén

---

9. Mentale grensehindringer

TEMAER: Cross-border | Labour market | Social sustainability

FORFATTER: Nordkalottrådet

I løpet av 2020–2021 undersøkte Öresundsinstituttet, på vegne av Arktisk råd og Grensetjenesten i det arktiske området og med finansiering fra det svenske utenriksdepartementet, hvordan folk opplever hindringene og mulighetene som oppstår når de jobber på tvers av grensen mellom Finland og Sverige. Dette kapittelet inneholder et sammendrag av kunnskapen og anbefalingene som kom frem, oppdelt i følgende temaer.^[8]

Der nasjonale, regionale og lokale fortellinger møtes

Hindringer:

- Til tross for sterke oppfatninger av en «grenseløs» Tornedal og et samlet samfunn i nord, vedvarer nasjonale stereotypier og fortellinger om «de andre». Dette bygger opp under en følelse av avstand mellom de to landene, kombinert med en holdning om at ting er «annerledes» på den andre siden av grensen.
- Stereotype oppfatninger knyttet til nasjonalitet inkluderer for eksempel reserveverte, men hjemmekoselige finner kontra åpenlyst arrogante svensker. Noe friksjon mellom nasjonalitetene – fra lokal erting til sinne over en oppfattet «storebror»-holdning blant svenskene – dukket opp i intervjuene. Ikke minst ble viktigheten av nasjonal identitet svært tydelig under koronapandemien.

Muligheter:

- **Oppfatningen i både Finland og Sverige om at likhet på tvers av samfunn og kultur** gjør det enklere å jobbe eller rekruttere på tvers av landegrenser.

---

8. Hvis du vil lese hele rapporten (på svensk eller finsk), kan du gå til: www.oresundsinstituttet.org/ny-analys-mentala-granshinder-se-fin/. Tidligere har Öresundsinstituttet forsket på de mentale barrierene ved grensene mellom Sverige og Norge og Sverige og Danmark.

Myk eller hierarkisk arbeidskultur

Hindringer:

- Det var en relativt enstemmig oppfatning blant de som ble intervjuet om at Finland og Sverige har ulike arbeidskulturer, noe som bidrar til å understreke grensen mellom de to nasjonene.
- Mest vanlig er at Finland oppfattes som å ha en mer hierarkisk arbeidskultur enn Sverige som er mer avhengig av konsensus og blir sett på som «mykere». Det er også fordommer om at svenske arbeidsplasser har et lavere tempo sammenlignet med finske.
- Selv om noen av respondentene hevdet å ha opplevd disse forskjellene selv, har mange jobbsøkere og studenter ingen personlig erfaring med å jobbe i begge land, og refererer derfor bare det de har hørt fra andre.

Muligheter:

- **Den svenske arbeidskulturen**, som anses som roligere og mindre hierarkisk, ser ut til å tiltrekke seg finner.
- **Oppfatningen av at finner jobber hardt**, kan stimulere interessen blant svenske arbeidsgivere.

Nasjonal gravitasjonskraft

Hindringer:

- En nasjonal «gravitasjonskraft» skaper felles referanserammer innenfor de enkelte lande, f.eks. gjennom nasjonal fokus innenfor skole og utdanning, nyhetsrapportering, kultur og ikke minst juss og regelverk.
- Selv om intervjuobjektene rapporterte at de fulgte med på nyheter og kulturelle tiltak i nabolandet, engasjerte de seg sjelden i samme grad som i sitt eget land. Som følge av dette er mange mindre orientert om hva som skjer i nabolandet eller hvordan arbeidsmarkedet ser ut på den andre siden av grensen.

Muligheter:

- **Forskjeller i jobbmuligheter, arbeidsforhold og lønn kan skape dynamikk** mellom landene.

Språk som en mental barriere

Hindringer:

- Det vanligste problemet som ble nevnt, var at det å ikke kunne snakke nabolandets språk er et konkret hinder for å ta en jobb over grensen, ettersom det ofte kreves en viss grad av å kunne snakke språket flytende. Holdningene til hvilke språkkunnskaper som kreves varierer dog fra arbeidsgiver til arbeidsgiver, og til en viss grad fra land til land. Generelt virker det som at språkkravene på arbeidsplassen er strengere i Finland. Deltakerne hadde også ulike oppfatninger av hvorvidt deres egne språkferdigheter var tilstrekkelige, og få følte seg fullstendig trygge.
- De to språkene er ikke entydig adskilt av den finsk-svenske grensen, ettersom det finnes borgere fra begge land som snakker nabolandets språk, inkludert som morsmål. Historien til de to språkene i den finsk-svenske regionen er ganske følelsesladet, noe som kan påvirke folks vilje til å snakke dem i visse sammenhenger.

Muligheter:

- **Tospråklighet kan være et konkurransefortrinn** på arbeidsmarkedet.
- **Svensk og finsk snakkes** til en viss grad i begge land.

Et destinasjonsskilt på svensk for IC-tog 953 på Helsingfors jernbanestasjon mot Kupittaa stasjon i Turku.

Foto: iStock

IKEA i Haparanda er en arbeidsplass for mange lokale innbyggere. Selskapet rekrutterer ansatte fra begge sider av grensen.

Foto: iStock

Opplevelsen av en høy terskel

Hindringer:

- Selv om et flertall av intervjuobjektene stort sett var positive til å jobbe på tvers av grensen, uttrykte de bekymringer om språkbarrierer, arbeidskulturen i nabolandet, begrenset kunnskap om det arbeidsmarked de var på vei inn i, mangelen på et sosialt nettverk på tvers av grensen, og reglene som gjelder for dem som grensependlere. Utsikten til å overvinne disse hindringene selv om de i realiteten er lette å overkomme – kan føre til at folk føler at det enkleste alternativet er å bli der de er.
- Utsikten til å måtte navigere gjennom byråkratiske utfordringer for å jobbe på tvers av landegrenser kan være utfordrende, og noen intervjuobjekter hevder å ha hørt «skrekkehistorier» om slike problemer.

Muligheter:

- **Forskjeller mellom de to landene kan oppleves som spennende** og gi muligheter for personlig utvikling.

Anbefalinger

Gjør det enklere å finne jobber og ansatte på tvers av grensen:

- Finske og svenske jobbsøkingssider bør lenke direkte til jobber på den andre siden av grensen, slik at jobbsøkere kan finne ledige stillinger i nabolandet via en tjeneste de kjenner fra før.
- I tilfeller der svensk kunnskaper ikke er obligatoriske, kan stillingsannonser være på engelsk, slik at det blir enklere for finske jobbsøkere å søke.
- Lokalaviser bør oppfordres til å informere mer om jobbmuligheter på tvers av grensen.
- En jobbmesse med svenske bedrifter som søker arbeidskraft kan organiseres i Oulu. Tidligere jobbmesser med norske bedrifter kan brukes som modell.
- Arbeidsgivere som ønsker å ansette folk fra nabolandet, bør snakke om mer enn bare selve jobben i rekrutteringsprosessen, for eksempel trekke frem positive aspekter ved å bo på den andre siden av grensen.

Forbedre språkferdighetene:

- I Finland bør det satses mer på svenskundervisning, slik at språkkunnskapene ikke dør ut i befolkningen. Dessuten er det viktig at folk i de to landene lærer å forstå både svensk og finsk, slik at de kan kommunisere uten risiko for misforståelser på arbeidsplassen.
- For å kunne jobbe i Sverige bør finnene fokusere på å forbedre engelskkunnskapene sine hvis de ikke snakker svensk.

Mer informasjon:

- Mer informasjon om de praktiske forholdene ved å jobbe over grensen mellom Finland og Sverige bør gjøres tilgjengelig. Blant andre kunne grensevesenet i det arktiske området vært mer synlig.

Øk samarbeidet mellom myndighetene:

- Myndigheter fra begge land bør oppmuntres til å jobbe under samme tak i grenseregionen, og dermed legge til rette for samarbeid. Dette kan bidra til å lette de praktiske og byråkratiske utfordringene som møter innbyggere som ønsker å jobbe på tvers av grensen.

Fjern konkrete hindringer for bevegelsesfrihet:

- En smidigere prosess for bekreftelse av yrkeskvalifikasjoner vil gjøre det enklere for arbeidstakere i visse yrker å søke jobb på tvers av grensen (f.eks. svenske sykepleiere som er villige til å jobbe i Finland).

Samarbeid på tvers av landegrenser:

- Finland og Sverige bør utvikle en felles krisestrategi som skal sørge for at situasjonen som utviklet seg under koronapandemien – med gjerder ved grensen – ikke gjentar seg.

[Les mer her.](#)

---

10. Unionsleden Moss-Karlstad

TEMAER: Cross-border | Business competitiveness | Infrastructure | Tourism

FORFATTER: Grensekomiteen Värmland-Østfold

Unionsleden Moss–Karlstad er en 350 km lang sykkelrute som går fra Norge til Sverige. Den starter i Moss (der unionen mellom Norge og Sverige ble opprettet i 1814) og ender i Karlstad (der unionen ble oppløst i 1905).^[9] Den er delt inn i syv dagslange etapper. Underveis passerer man steder der militære trefninger fant sted i 1814. I tillegg går ruten gjennom områder hvor mange flyktet over grensen fra Norge til Sverige under andre verdenskrig, og fremdeles kan man se spor etter krigen.

Ruten ble nominert til prisen Årets nykommer i Europa på sykkelmessen Fiets en Wandelboers i Utrecht i 2024, og går gjennom 11 kommuner og krysser riksgrensen ved Ørje/Töcksfors. Hovedkoordinator for ruten er grensekomiteen Värmland-Østfold.

Ruten ble utviklet over en tiårsperiode (2013–2023). I utgangspunktet mottok den finansiering som et forprosjekt fra medlemmene i grensekomiteen, før Interreg Sverige-Norge kom på banen og finansierte hovedprosjektet.

I 2024 ble det anslått at ruten hadde produsert en verdiskapning på 2,7 millioner euro. Den finnes nå i brosjyrer for sykkelturisme i Nederland og Skandinavia, og besøkstallene øker hvert år. Med dette i tankene er det nåværende målet å øke verdiskapingen til mer enn 8,4 millioner euro per sesong.

Unionsledens suksess gir lokale bedrifter og lokalsamfunn en rekke markedsføringsmuligheter – for eksempel ved å promotere sykkelvennlig overnatting. Det har også ført til samarbeid på tvers av landegrensene med at besøksorganisasjoner i Sverige og Norge samarbeider med å markedsføre ruten. Et konkret resultat har vært et gravel-ritt for konkurransesyklister kalt «Unionsrittet».

Mer generelt førte sykkelruten til et fornyet fokus på kollektivtransportforbindelser over og langs riksgrensen, særlig når det gjelder kombinasjonen sykkel og buss/tog.

Unionsleden-prosjektet blir nå fulgt opp av det Interreg-finansierte Cross Border Biking-prosjektet 2024–2027. Dette nye prosjektet, som omfatter hele det sentrale skandinaviske grenseområdet mellom Norge og Sverige, innebærer at flere sykkelruter samarbeider for å

---

9. For mer informasjon om Unionsleden, se www.unionsleden.com.

komme inn på det europeiske markedet – både når det gjelder sykkelturnisme og gravel-sykling spesielt.

Mer informasjon om sykkelruten finnes på www.unionsleden.com.

[Les mer her.](#)

Foto: Av Grensekomiteen
Värmland-Østfold

Foto: Av Grensekomiteen
Värmland-Østfold

Foto: Av Grensekomiteen
Värmland-Østfold

---

11. Ruralplan: innovativ planlegging i lokalsamfunn med befolkningsnedgang

TEMAER: Cross-border | Migration and demography | Planning | Rural development | Social sustainability

FORFATTER: Grenskomiteen Innlandet-Dalarna

Ruralplan var et forskningsprosjekt som ble gjennomført i 2024 av Universitet i Innlandet i samarbeid med Linköpings universitet i Sverige og Swiss Center for Mountain Regions. I prosjektet, som ble finansiert gjennom det europeiske observasjonsnettverket for territorial utvikling og utjevning (ESPON), var fokus på innovativ planlegging i distrikter som opplever befolkningsnedgang og/eller utfordringer med befolknings sammensetning. I den forbindelse undersøkte prosjektet en rekke metoder og strategier som er utformet for å håndtere de demografiske endringene som mange distriktssamfunn står overfor.

Prosjektets overordnede mål var å utvikle langsiktige løsninger som bidrar til en bærekraftig fremtid for lokalsamfunn som hemmes av statisk befolkningsvekst. Grensekomiteen Innlandet-Dalarnavar var involvert i metodeutviklingen og modelltestingen.

Et sentralt element i prosjektet var utvikling og bruk av RUPIL-modellen (Rural Planning and Innovation Lab), en metodikk basert på etablerte innovasjonsprosesser og tilpasset for å fungere i en samfunnsplanleggingskontekst.^[10] Modellen lar deltakerne delta i kreative og fremtidsrettede planleggingsprosesser som er utformet for å sikre at samfunn forblir bærekraftige uavhengig av befolkningsvekst. Til dette formål engasjeres et bredt utvalg av aktører, inkludert innbyggere, politikere, frivillige organisasjoner og andre samfunnsaktører, i workshoper som skal samle lokal kunnskap og erfaringer.

Som en del av Ruralplan-prosjektet ble RUPIL-modellen testet i flere pilotområder, herunder Os kommune i Norge, Malung-Sälen i Sverige og Albula-regionen i Sveits. Basert på resultatene så langt har prosessen vist seg å være effektiv i å utvikle en mer grundig forståelse av demografiske utfordringer, samt mobilisere lokale ressurser til støtte for konkrete strategier og løsninger.

---

10. For mer om RUPIL-modellen og prosjektet mer generelt kan du se: www.inn.no/forskning/forskningsprosjekter/ruralplan/.

Foto: iStock

Et eksempel på hvordan Ruralplan og RUPIL-modellen har bidratt til kommunal planlegging finner vi i Malung-Sälen, som står overfor demografiske utfordringer med en aldrende befolkning og mangel på arbeidskraft. Kommunen har ikke tidligere tatt konkret tak i disse utfordringer i sin overordnede planlegging, ettersom ambisjonen var vekst. Ved å bruke RUPIL har kommunen imidlertid fått en bedre forståelse av hvordan de skal håndtere endringer som kommer av en synkende befolkning i arbeidsfør alder og en økende andel eldre. Modellen har især satt i gang dialog om tilpasning av kommunens strategier for eldreomsorg og arbeidsmarked, og har lagt til rette for konkrete forslag til hvordan man kan tiltrekke seg den kompetansen som trengs for et bærekraftig arbeidsmarked.

Ruralplan-prosjektet har også resultert i en verktøykasse som er utformet for å hjelpe kommunale/regionale prosjektmyndigheter med å implementere RUPILs metodiske trinn, samtidig som strategier skreddersys til lokale prioriteringsområder. I tillegg har EU publisert en policyrapport fra [prosjektet](#), som gir anbefalinger om hvordan små kommuner over hele Europa kan håndtere demografiske utfordringer. Rapporten oppsummerer prosjektets viktigste lærdommer og beskriver hvordan metodene og prosessene som brukes, kan anvendes i større skala.

Prosjektet har vist hvor viktig det er å tenke langsiktig i planleggingen, spesielt når man skal håndtere demografiske endringer. Planleggingsstrategier og -politikk fokuserer ofte på befolknings- og økonomisk utvikling, mens Ruralplan viser at bærekraftige og levedyktige lokalsamfunn kan fremmes selv uten befolkningsvekst. For å gjøre dette må man imidlertid grundig vurdere faktorer som livskvalitet, miljø og sosial samhörighet. Først da vil det være mulig å skape en fremtid der folk – inkludert de i rurale områder med faldende befolkning – ønsker å bo og arbeide.

[Les mer her.](#)

”

Workshoppene var gode. Her kunne man møte forskjellige aktører som vi ikke møter daglig, i nye møter og dialoger.

– Kommuneledelsen i Malung-Sälen, Sverige

Tilbakemeldingene viser at testkommunene satte pris på arbeidet som ble utført gjennom RUPIL-modellen. Grensekomiteen Innlandet–Dalarna jobber nå for at flere kommuner kan bruke modellen, og ønsker å spre erfaringene de har fått gjennom prosjektet, både nasjonalt og mere bredt i de nordiske landene.

RUPIL-modellens seks trinn.

Illustrasjon: Universitetet i Innlandet.

---

12. Initiativet Rødde Bottenviken: Øker bevisstheten blant en bred interessentgruppe

TEMAER: Cross-border | Environmental sustainability | Youth engagement

FORFATTER: Bothnian Arc

Ideen om å redde Bottenviken (Rødde Bottenviken) ble først introdusert i 2022, og året etter var det i gang. Initiativet har som mål å øke bevisstheten rundt Bottenvikens økologiske tilstand blant innbyggere, offentlig sektor og bedrifter, og dermed sette søkelys på mulighetene som havmiljøet tilbyr dem som bor langs vikens nordlige kystlinje.

I 2024 ble initiativet Rødde Bottenviken inkludert i handlingsplanen for sjøbyen Oulu ([Merikaupunki Oulu](#) | [Oulun kaupunki](#)) som et tiltak som kunne bidra til å forbedre den økologiske tilstanden og kvaliteten på sjøvannet i området.

Samme år ble det arrangert et Rødde Bottenviken-arrangement i Oulu i forbindelse med Østersjødagene. Arrangementet samlet 1800 skolebarn og omkring 25 frivillige organisasjoner og organisasjoner rundt temaet «Redd Bottenviken». Finske og internasjonale studenter, musikere, dansere og forfattere deltok også.

Arrangementet, som fikk betydelig dekning i lokale medier og hadde en egen Instagram-konto, fikk gode tilbakemeldinger fra lærere, elever og organisasjoner. Totalt sett gav det resultater:

- Barn og lærere fikk mer kunnskap om Bottenviken.
- Pensum på skolen ble mer dyptgående med praktiske eksempler på hvordan man beskytter den maritime naturen.
- Mer kunnskap om hvilke muligheter havet kan tilby innbyggerne.
- Mer kunnskap om sjørelaterte sikkerhetsspørsmål.
- Frivillige organisasjoner og andre relevante organisasjoner fikk en plattform hvor de kan presentere arbeidet sitt og aktivitetene sine.
- Internasjonale studenter får mulighet til læring gjennom å organisere arrangementet.
- Finske og internasjonale studenter kan jobbe frivillig og lære.
- Kunstnere og utøvere får en plattform.

- Oulu by og en rekke organisasjoner kommer sammen.
- Kapasiteten i Bothnian Arc styrkes for å opprettholde fokus på temaet.

Det vellykkede arrangementet vil bli gjentatt årlig, også i 2025, og det blir inkludert i Oulus program for europeisk kulturhovedstad i 2026.

Mer generelt er Redd Bottenviken en del av handlingsplanen for Bothnian Arc. Målet er at initiativet skal utvides til medlemskommuner over grensen, noe som øker samarbeidet på tvers av landegrensene mellom ungdom og innbyggere. Planlagte aktiviteter omfatter leirer, samlinger og andre arrangementer.

[Les mer her.](#)

Skolebarn på Redd Bottenviken-dagen.
Foto: Bothnian Arc

Gjenkjenne ulike fiskearter.
Foto: Bothnian Arc

Praktikanter studerer vannkvaliteten i Bottenviken.
Foto: Bothnian Arc

---

13. Smart skjærgårdstrafikk

TEMAER: Cross-border | Green transition | Infrastructure

FORFATTER: Nordiska Skärgårdssamarbetet

Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) fungerer som partner for EUs Horizon Europe Regions4Climate-prosjekt gjennom å bistå med arbeid og tilby ekspertise gjennom sitt eget Smart Archipelago Traffic-prosjekt (Smart skjærgårdstrafikk). Det er et pilotprosjekt innenfor rammene av Regions4Climate, som varer i fem år og avsluttes i 2027.

Resultatene av NSS sitt arbeid på dette området blir derfor ikke bare bearbeidet internt i organisasjonen, men deles også med andre Regions4Climate-deltakere.

Prosjektet faller inn under NSS sine aktiviteter innen «grønn omstilling», som en del av visjonen fremmet av Nordisk ministerråd om å oppnå «verdens mest bærekraftige og integrerte region» innen 2030. Regions4Climate har som mål å adressere nåværende og fremtidige klimautfordringer, og bygge robuste europeiske samfunn. Dette skal blant annet gjøres ved å øke kunnskap, redusere usikkerhet og bygge bro mellom vitenskap, politikk og interesser.

NSS har i en studie sett på hvordan man best kan organisere grønn omstilling for skjærgårdstrafikken, inkludert hvordan grenseoverskridende samarbeid kan spille inn. I studien har [VTI](#) vært ansvarlig for modellering av ruter og energiforbruk for bedre og bærekraftig skjærgårdstrafikk, som vil bli presentert for regionale myndigheter (Ålands landskapsstyrelse). Resultatene av studien, med tittelen «Kan grenseoverskridende forretningsmodeller muliggjøre den grønne omstillingen av fergetrafikk i den nordiske skjærgården?», ble presentert på et inspirerende seminar i Stockholm i desember 2024, hvor høytstående politikere og tjenestemenn deltok.

I arbeidet fremover vil omfatte transport mellom øyene, fornying av transportforbindelser og valg av fornybare energiløsninger. Det overordnede målet er å utvikle en visjon og en handlingsplan i samarbeid med interesser. Workshoper som involverer NSS-medlemmer, vil fortsette å gi innspill til dette formålet.

[Les mer her.](#)

Bro i Gøteborgs skjærgård, Sverige
Foto: iStock

---

14. Arctic Young Chef

TEMAER: North Atlantic | Environmental sustainability | Regional innovation | Youth engagement

FORFATTER: NORA

NORA har lenge arbeidet med å sette søkelys på Nord-Atlanterhavets unike kulinariske tradisjoner. I denne forbindelse har befolkningen – i en regionrikt utrustet med sunne ingredienser av høy kvalitet – vist økende interesse for både bærekraftig mat og nye kulinariske opplevelser. Tradisjonelle franske og italienske mattradisjoner har blitt supplert av eller fusjonert med innovative nye tilnærminger, noe som tiltrekker entusiaster langveisfra som er ivrige etter å smake på retter lokale ingredienser i fokus.

Likevel har det nordatlantiske kjøkken ikke fått den oppmerksomheten den fortjener. Selv om et antall av unge lovende kokker har kommet på banen de siste årene, er det behov for en sted for å gi talenter og bransjen muligheter.

NORA har derfor sørget for å gi disse fremtidige kulinariske stjerner en scene hvor de kunne vise ferdighetene sine og bruke lokale ingredienser som sjeldent brukes, og på den måten både promotere nordatlantiske retter og fremme bærekraft. Dette ble til kokkekonkurransen Arctic Young Chef, som startet i mars 2024.

Konkurransen fokuserte på å kombinere tradisjonelle kulinariske ferdigheter med innovasjon og kreativitet. Unge kokker fra de fire NORA-landene (Island, Grønland, Færøyene og kyst-Norge) ble bedt om å fokusere på underutnyttede lokale ingredienser, som innmat eller sjelden anvendt fisk. Det ble også vektlagt bærekraft, matsvinn og potensialet for å tilpasse retter til bruk på skoler eller i kantiner.

I semifinalene i de respektive NORA-områdene viste de unge kokkene et imponerende nivå av profesjonalitet, kreativitet og innovasjon, samt – og kanskje viktigst av alt – en genuin kjærlighet til matlaging. Alt dette gjorde det svært vanskelig for dommerne å velge hvem som skulle gå videre til finalen. Etter mye diskusjon ble Runar Helgeland (Norge), Andrés Björgvinsson (Island), Lars Abelsen (Grønland) og Sebastian Jimenez Garcia (Færøyene) de valgte kandidatene.

Finalen fant sted i Reykjavíks store konsertsal Harpa i oktober 2024, på Arctic Circle Assembly. Der fikk de fire finalistene i oppgave å lage tre retter med tradisjonelle, lokale ingredienser kombinert med ingredienser som er representative for hvert NORA-land: tang fra Færøyene, multer fra Norge, øl fra Grønland og skyr fra Island. Etter ganske lik konkurranse gikk Norges Runar Helgeland av med seieren. Da Helgeland mottok den velfortjente førstepremien fra Islands president Halla Tómasdóttir på hovedscenen, bemerket han entusiastisk:

Det er veldig viktig å holde denne typen konkurranse, hvor unge kokker får muligheten til å oppleve de fantastiske mulighetene som ligger i arktisk og nordatlantisk mat. Jeg håper virkelig at dette vil føre til mer samarbeid mellom unge kokker i regionen vår. Jeg er takknemlig for å ha vunnet denne konkurransen, og nivået var veldig høyt.

For Færøyenes del var det første gang det ble holdt en matlagingskonkurranse i landet. Og det blir nok ikke siste gang Nord-Atlanterhavsregionens kulinariske pionerer konkurrerer om tittelen Best Young Chef.

Konkurransen fikk også oppmerksomhet utenlands, og NORA fikk æren av å presentere Nord-Atlanterhavets kokkekunster på verdensutstillingen 2025 i Osaka i Japan. Dette er et tydelig bevis på at Arctic Young Chef har blitt mer enn bare en konkurranse, som ikke bare gir et eksepsjonelt utstillingsvindu for hva nordisk matkultur har å tilby, men også inspirasjon til å bygge en bærekraftig kulinarisk fremtid i hele Nord-Atlanterhavsområdet.

[Les mer her.](#)

Foto: NORA

Foto: NORA

Foto: NORA

---

15. Coworking for Bygdeliv!

TEMAER: North Atlantic | Digitalisation | Labour market | Rural development

FORFATTER: NORA

I 2024 bevilget NORAmidler til det norsk-færøysk-islandske prosjektet Coworking for Bygdeliv!^[11] Prosjektets mål var å tiltrekke nye innbyggere til tettsteder og småbyer i NORA-regionen gjennom å mobilisere digitale nomader. Prosjektet bygget på erfaringer fra tidligere NORA-finansierte prosjekter, som Arctic Digital Nomads og In Residence in the Arctic, som begge fokuserte på mobile arbeidsmuligheter.^[12]

En av regionens største utfordringer er demografiske endringer og befolkningsnedgang, noe som har rammet små lokalsamfunn særlig hardt. Unge mennesker, spesielt kvinner, flytter. Sentralisering av jobber og urbanisering har forverret denne trenden, med økonomisk press og sosial nedgang i mange lokalområder som resultat. Disse problemene ses spesielt i vintersesongen, som er lavsesong for reiseliv.

Digitale nomader – folk som bruker teknologi til fjernarbeid – assosieres ofte med land som har varmere klima og lavere levekostnader. I et forsøk på å motvirke dette tilbød Coworking for Bygdeliv! kvalifiserte søkere gratis bosted og arbeidsplass, slik at de kunne bo og jobbe i Norge, Island eller Færøyene i opptil tre måneder i første kvartal 2025.

Denne unike muligheten til å flytte arbeidsplassen sin, oppleve den nordiske vinteren og fordype seg i nordisk kultur er et resultat av samarbeidet mellom Geirangerfjorden Verdsarv i Norge, Samfelagsmiðstöðin Þingeyri på Island og Vágs Kommuna på Færøyene. Sammen skapte de et prosjekt som ikke bare tilbød attraktive arbeidomgivelser, men også bidro til å fremme fellesskapsfølelse og en helhetlig livsstil som kunne tiltrekke unge tilflyttere. Prosjektet er basert på en tro på at vedvarende investeringer i tid og ressurser i områder med lite folk kan drive både bærekraftig utvikling og vekst, noe som kommer både lokalbefolkning og besøkende til gode.

Etter koronapandemien har arbeidskulturen endret seg overalt. Fleksibilitet og digital mobilitet har blitt normen for mange, og fjernarbeid er nå en integrert del av mange bedrifters strategi. I tillegg til å øke produktivitet og stimulere kreativitet, kan kombinasjonen av fjernarbeid og det å bo i attraktive nye omgivelser gi mobile arbeidere

---

11. Det er et pågående prosjekt som går over tre år, 2024–2026, men NORA gir tilskuddene årlig, så de må søke hvert år.

12. For mer informasjon om Arctic Digital Nomads-prosjektet kan du se: www.arcticdigitalnomads.com/.

unike muligheterøkt livskvalitet. Å utnytte slik mobilitet kan bidra til å løse de demografiske utfordringene mange små lokalsamfunn står overfor.

I prosjektet Coworking for Bygdeliv! forsøkte man å tiltrekke digitale nomader, frilansere og fjernarbeidere til å bli en del av lokalsamfunn, enten midlertidig eller permanent, ved å tilby fleksible og moderne arbeidsplasser på fantastiske, avsidesliggende steder. Da søknadsperioden for gratis bosted og tilgang til arbeidsplass i Geirangerfjorden i Norge, Vágur på Færøyene og de barske Vestfjordene i Island åpnet, var responsen så stor at søknadsfristen måtte fremskyndes med flere uker.

I tillegg til interessen blant søkerne, fikk prosjektet stor medieoppmerksomhet fra blant annet NRK, det amerikanske forretningsmagasinet *Forbes* og den britiske avisen *Financial Times*.

Coworking for Bygdeliv! Er et flott eksempel på hvordan innovative initiativer kan skape nye muligheter for små lokalsamfunn, samtidig som de tiltrekker seg en ny generasjon digitale nomader til Nord-Atlanterhavsregionen.

[Les mer her.](#)

Foto: NORA

Foto: NORA

---

16. Generation North Atlantic

TEMAER: North Atlantic | Regional innovation | Social sustainability | Youth engagement

FORFATTER: NORA

Unge mennesker i hele Nord-Atlanterhavsregionen vil gjerne komme sammen og bygge et sterkere fellesskap. For øyeblikket mangles imidlertid en plattform som er egnet til å diskutere utfordringer som er spesifikke for deres region. Slik utfordringtaler direkte inn i NORAs strategi om å mobilisere regionens ungdom gjennom innovative og bærekraftige engasjementsinitiativer. Med dette som bakteppe arrangerte NORA, sammen med Nordland fylkeskommune, et ungdomsarrangement (for alder 18–30 år) »Generation North Atlantic» i Bodø og Lofoten.

Arrangementet fant sted 16.–19. september 2024 og ble satt opp mini-forløper til Generation Barents, et årlig arrangement som samler ungdommen i Barentsregionen. Under Generation North Atlantic fikk deltakerne en unik mulighet til å diskutere felles utfordringer og løsninger, styrke kompetansene sine og skape verdifulle forbindelser på tvers av regioner. Gjennom workshoper og besøk hos næringslivet og museer fikk deltakerne en bedre forståelse av både seg selv og sin felles nordatlantiske identitet. Etter arrangementet deltok de samme ungdommene på Generation Barents-samlingen.

Det å ha en mindre gruppe deltakere skapte en mer intim og inkluderende atmosfære, hvor alle kunne føle seg sett og hørt. I tillegg til de lærerike og faglige fordelene, knyttet mange av deltakerne langvarige vennskap, og én beskrev opplevelsen sin slik:

Turen var fantastisk, og jeg kan ikke tro hvor mye jeg lærte! Hver dag var fylt med nye opplevelser som åpnet øynene mine for forskjellige kulturer og perspektiver. Fra å utforske historiske steder til å prøve lokal mat – hvert øyeblikk var en mulighet til å vokse og forstå de nordiske landene bedre. Vi møtte nye mennesker og hørte historiene deres, og det gjorde reisen enda mer meningsfull. Jeg føler meg inspirert og takknemlig for den kunnskapen jeg fikk, og ikke minst alle de nye vennskapene!

Under en workshop om bord på Bodø–Lofoten-fergen ble deltakerne bedt om å identifisere og analysere regionens største utfordringer. Ved å bruke erfaringene fra denne øvelsen presenterte de prosjektforslag til NORA, hvilket resulterte i at vinnerlaget skisserte en kampanje i sosiale medier (#LitenByBigLife) som viste fordelene med småby- og bygdeliv.

Til tross for et allerede tettpakket program, ønsket deltakerne mer tid til interaktive aktiviteter og samarbeid. Generelt sett var det en klar oppfordring om å gjenta Generation North Atlantic i årene som kommer.

NORA jobber kontinuerlig med å støtte ungdomsinitiativer i Nord-Atlanten. Tilbakemeldingene fra Generation North Atlantic viser hvor viktig det er å finne måter å samle regionens unge ledere på. NORA planlegger blant andre derfor også et nytt ungdomsinitiativ som involverer Varanger kommune i Nord-Norge. For andre år på rad vil ICE Arctic Circular Economy Summit belyse sentrale temaer som sirkulærøkonomi og innovasjon i Arktis. NORA bygger videre på suksessen med et mål om å skape et rammeverk som tilbyr ytterligere muligheter for regionens ungdom.

Mer generelt gjenspeiler NORAs fokus på livskvalitet og utvikling i hele regionen hvordan vi – i samarbeid med ungdommen – kan bidra til en lysere fremtid for det nordatlantiske samfunnet.

[Les mer her.](#)

Foto: NORA

Foto: NORA

---

17. Terra Nordica: Et nordisk spill om arealkonflikter^[13]

TEMAER: North Atlantic | Green transition | Rural development

FORFATTER: Nordregio (Hilma Salonen)

Under [Nordregio Forum 2024](#) (en årlig konferanse organisert av Nordregio som samler beslutningstakere, næringslivsledere og regionale forskere) ble det organisert et spill for å illustrere beslutninger om arealbruk og prioriteringer som gjøres i tilknytning til grøn omstilling i nordiske distrikter. Før opstart av spillet, fikk deltakerne følgende oppsett:

Beskrivelse av spillet

Grønn næring er viktig for alle – eller er den det? Du kan sikkert tenke deg flere typer konflikter som oppstår når en region må balansere forslag om grønn energi mot lokalsamfunnsbehov. Under denne workshopen skal du delta i et rollespill omg løsninger. Med erfaringer fra Norrbotten som inspirasjon hopper vi inn i et simuleringsspill og sammenligner underveis ulike veier til lokalt eierskap.

Mål

Dele kunnskap om hvordan man skaper lokalt eierskap til grønn energi-prosjekter. Lære og diskutere hvordan man kan balansere lokale prioriteringer og energiinvesteringer, samtidig som man gjennomfører gruppeforhandlinger om problemstillinger knyttet til det grønne skifte.

---

13. [Terra Nordica: The Nordic Land-Negotiation Game](#) | Nordregio

Spillet hadde fire grupper med hvert sit scenarie, som representerte et imaginært nordisk lokalsamfunn som jobber med en prosess for grønn omstilling. De fire scenarioene som presenteres var åpning av en gruve (Sverige), vindkraft og arealbruk (Finland og Danmark) og de lokale ringvirkningene av et hydrogenanleggsvannkraft (Norge).

I hvert tilfelle fikk gruppene to runder til å komme frem til enstemmige beslutninger om plassering av energiinfrastruktur eller den første runden med investeringer fra store industrielle aktiviteter. Etter denne øveøse, måtte gruppen finne ut hvordan den på best mulig måte kunne responderere på relaterte sosiale og miljømessige spørsmål, samt investere inntektene på måter som var gunstige for lokalsamfunnets fremtid.

Simuleringen ble avsluttet med en runde om risikorealiserings der hver gruppe utarbeidet en uttalelse til moderatoren som forklarte begrunnelsen for valgene deres. Dette ble etterfulgt av en gruppediskusjon om de ulike veiene lokal verdiskaping kan ta under grønne omstillinger.

Ved å presentere og diskutere forskningsresultater i form av et spill kunne vi både analysere resultatene på en mer konkret måte og få en bedre forståelse av deres betydning. I og med at gruppediskusjonene avdekket spørsmål som ikke var en del av den opprinnelige forskningen som hadde inspirert spillet, gav de oss innspill til nye tolkninger og forskningsspørsmål som kan brukes fremover.

[Les mer her.](#)

Foto: Hilma Salonen, Nordregio

Foto: Hilma Salonen, Nordregio

---

18. Hvordan regioner implementerer en «oppdragsorientert innovasjonspolitik»

TEMAER: Nordic | Governance | Green transition | Regional innovation

FORFATTER: Nordregio (Alberto Giacometti)

Målrettet innovasjon

I de senere årene har tilnærmingen oppdragsorientert innovasjonspolitik (MOIP – mission-oriented innovation policy) fått betydelig politisk og akademisk oppmerksomhet som et middel for å håndtere «store samfunnsutfordringer».^[14]

Politisk endring?

Oppdragsorienterte tilnærminger er ikke noe nytt. I 1986 konseptualiserte Ergas dem som «stor vitenskap for store problemer», med Apollo-programmet som førte til månelandingen som et stjerneeksempel.^[15]

Så, hva er nytt? Tradisjonelt sett har innovasjonspolitik hovedsakelig vært målrettet økonomisk vekst, hvilket gjenspeiler en mer snever tilnærming til målrettede oppdrag.^[16] Til forskjell fra dette innebærer den nåværende forståelse å anvende vitenskap, teknologi og innovasjon (STI – science, technology, innovation) i en bred (systemisk) myndighetsledet prosess som tar sikte på å møte samfunnets behov.^[17] MOIP-er er dermed integrert i bredere transformative politiske rammeverk.

---

14. Se for eksempel: Mazzucato, M., «Mission-oriented research & innovation in the European Union», Europakommisjonen, 2018.

15. Ibid.

16. Grillitsch, M. og Hansen, T., «Green industry development in different types of regions», *European Planning Studies* 27/11 (2019): 2163–2183.

17. Ibid.

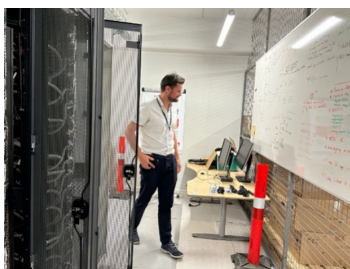
Prosjektet

Første fasen av prosjektet «Systems perspective and mission-oriented policies» involverte en gjennomgang av innovasjonspolitik i Danmark, Finland og Sverige.^[18] Målet var å identifisere hvordan de hadde blitt formet av målrettede oppdrag og transformative tilnærminger.

Andre fase dreide seg om potensiell implementering av MOIP-er på regionalt nivå, med fokus på eksempler fra Nord-Jylland (Danmark), Österbotten (Finland) og Västerbotten (Sverige).^[19] Prosjektet resulterte i en vitenskapelig artikkel (kommer snart) og en policyrapport.^[20]

Alberto Giacometti
presenterer prosjektet i
Terceira
Foto: Nordregio

Felles europeisk workshop i
Aalborg, Danmark
Foto: Nordregio

Felles europeisk workshop i
Aalborg, Danmark
Foto: Nordregio

Metode

Siden nåværende MOIP-er er i en tidlig utviklingsfase og dermed gjenstand for en rekke tolkninger, valgte prosjektet å bruke en tilnærming med undersøkende dialog med regionale interessenter. En slik metode var nyttig for forskerne, men også for regionale interessenter som søkte mulige veier for en oppdragstilnærming.

Forskerne avsto under hele prosessen å forslå en plan for politikkutvikling og tilskrev heller ikke verdier – verken positive eller negative – til bestemte oppdrag. Deres oppgave var snarere å hjelpe interessentene med å undersøke egne prioriteringer, vaner og og kontekst. Dette viste seg nyttig når det gjaldt å forstå hvordan kontekst kan utvide eller redusere rommet for politiske eksperimenter.

-
18. Systems perspective on regional green innovation (2021-2022)
<https://nordregio.org/research/green-innovation-systems-perspective-and-mission-oriented-policies-gringo/>
  19. Missions-approach & green innovation policy (2023-2024).
<https://nordregio.org/research/green-innovation-systems-perspective-and-mission-oriented-policies-gringo/>
  20. Giacometti, A. og Jessen, S., «Implementing Missions in Nordic Regions», Nordregio policyrapport 2025:17, 2025 OG Giacometti, A. og Jessen, S., «Making Innovation a Mission? Overview of the Implementation of Mission-Oriented Innovation Policies in Denmark, Finland and Sweden», Nordregio-rapport 2024:17, 2024

Nøkkelresultater

Selv om transformative politiske tilnærminger er vanlige på program- og prosjektnivå, er det sjeldent å finne dem i statsledede oppdrag. Danmarks Innomissions, som omfatter oppdragsorienterte grønne partnerskaper, er det eneste tilfellet som er funnet i de tre nordiske landene som er studert. Det gjenstår derfor å se om MOIP-er vil bli vanlig. Foreløpig begrenser de fleste land og undernasjonale myndigheter seg til forsiktige, eksperimentelle skritt.

De ulike stedene på tvers av ulike regioner, tilbyr en rekke muligheter for MOIP-er. Til dags dato er imidlertid verktøyene og funksjonene myndighetene trenger for å koordinere implementeringen av MOIP-er, i liten grad studert.

[Les mer her.](#)

VIDERE LESNING

Making Innovation a Mission?

Oversikt over implementeringen av misjonsorientert innovasjonspolitikk i Danmark, Finland og Sverige
[Nordregio Report 2024:17](#)

Implementing Missions in Nordic Regions
[Nordregio Policy Brief 2025:17](#)

---

19. Den nordiske by-distrikt typologi: Kaster nytt lys over territoriale forskjeller

TEMAER: Nordic | Migration and demography | Planning | Rural Development

FORFATTER: Nordregio (Mats Stjernberg and Lisa Rohrer)

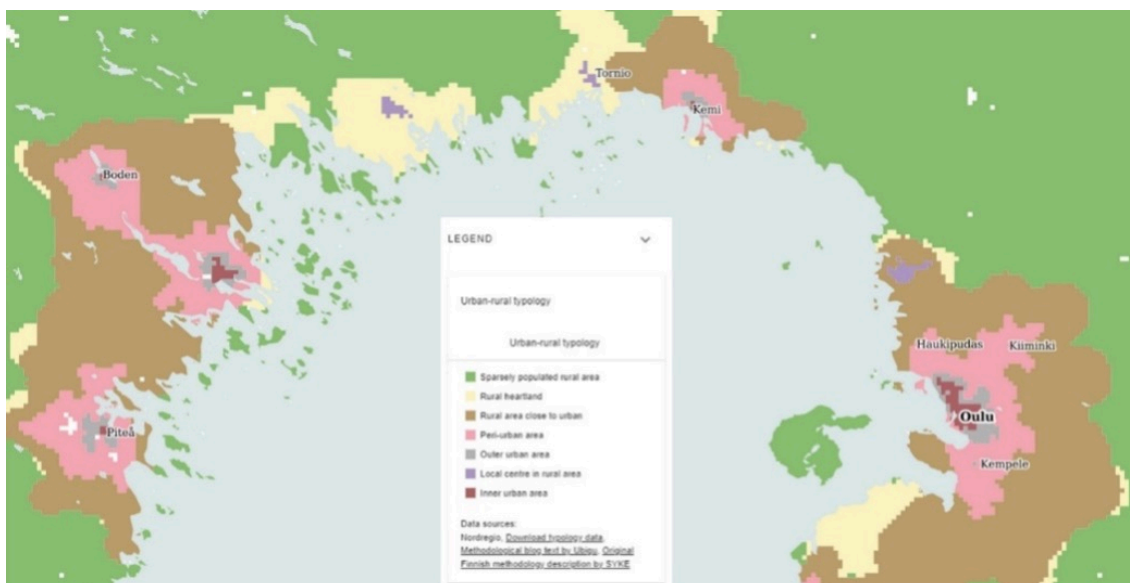

Den nordiske by-distrikt typologi – som et resultat av prosjektet «Remote Work: Effects on Nordic People, Places And Planning» – skyldes et behov for en territoriell typologi som kan kaste nytt lys over hvordan by og distrikt kan kategoriseres, spesielt med tanke på utvikling over tid.

Selv om forskjeller på regionalt og kommunalt nivå er relativt godt studert på tvers av de nordiske landene, betyr mangel på lett tilgjengelige, sammenlignbare og harmoniserte data at man har mindre kunnskap om demografiske trender på mer lokalt nivå. Den nye typologien har som mål å få en bedre forståelse av slike lokale forskjeller og trender.

Det var viktig å sørge for at typologien kunne kombinere ulike typer data, og på den måten gi en mer nyansert forståelse av territoriale forskjeller i de nordiske landene. Typologien ble laget på et rutenettnivå på 1 x 1 km, slik at brukerne kan identifisere områders karakteristika områdekarakteristikker på et finkornet nivå.

Den finske rutenettbaserte by-distrikt klassifiseringen (*Kaupunki-maaseutuluokitus*) var den viktigste inspirasjonskilden for den nye typologien, med syv kategorier av nordisk territorium identifisert ut i fra graden av urbanitet/landlighet: 1) urbane områder; 2) ytre urbane områder; 3) peri-urbane områder; 4) lokale sentre i landlige områder; 5) landlige områder nær byområder; 6) landlige kjerneområder; 7) tynt befolkede landlige områder.

Over: Visualisering av det interaktive nettkartet for nordiske by-distrikt typologi, som viser den grenseregionen Bothnian Arc i Nord-Finland og Sverige.

Formidling og videre bruk av typologien

Den nye nordiske typologien har blitt lansert som en interaktiv [nettbasert kartleggingsplattform](#). Her kan brukeren zoome inn på ulike områder i Norden, med relevante typologidata tilgjengelig for nedlasting. Det er også publisert en [rapport](#) fra prosjektet. Rapporten beskriver typologien og forklarer hvordan den er konstruert, ledsaget av analyser av territoriale forskjeller, bosetningsmønstre og endringer i befolkning på tvers av by-distrikt i de fem nordiske landene.

Kanskje er den viktigste fordelen med by-distrikt typologien evnen til å fremheve territoriale forskjeller som ikke kan observeres ved hjelp av mer generalisert statistikk og data på regionalt eller kommunalt nivå. For eksempel viser den rutenettbaserte typologien at mange kommuner har urbane, mellom-urbane og landlige områder. Disse territoriale forskjellene kan være vanskelige å identifisere – eller til og med være helt skjult – på mer generelle aggregeringsnivåer.

Selv om den nye typologien så langt primært har blitt brukt til å studere bosetningsmønstre og befolkningsendringer, kan den brukes i kombinasjon med andre data som et analytisk rammeverk for arealfenomener. Dette har blitt brukt i en rekke forskningsprosjekter, blant annet for å identifisere casestudier for prosjektet [Nordic Climate Neutral Cities](#), for å undersøke plasseringen av flyplasser basert på urbaniseringsgrad i prosjektet [Electric Aviation](#) og for å analysere migrasjonsmønstre i rapporten [State of the Nordic Region 2024](#). Typologien har også blitt brukt på EU-nivå, og fungerer som et utgangspunkt for Nordregio i utviklingen av en europeisk typologi for distriktsområder (som en del av det EU-finansierte GRANULAR-prosjektet).

Ved å tilby et analytisk verktøy som er i stand til å generere ny dokumentasjon om territoriell utvikling, kan typologien dessuten støtte arealplanlegging og politikk. Et konkret eksempel på dette finnes i regionen Östergötland i Sverige, hvor den nordiske typologien er blitt implementert av regionale myndigheter og brukt i den regionale strategien (se figur nedenfor).

[Les mer her.](#)

Over: Tilpasning av den nordiske by-/distrikt typologi i den [regionale strategien for Östergötland](#).

---

20. Ruralt veikart

TEMAER: Nordic | Green transition | Rural development | Sustainable development

FORFATTER: Nordregio (Hilma Salonen and Elin Slätmo)

Det rurale veikartet gir praktiske trinn og løsninger for å bygge bro mellom politiske siloer og muliggjøre en mer helhetlig, systemisk måte å tenke på i distriktspolitikken.^[21] Det representerer en bred sammenstilling av arbeidet og diskusjonene som fant sted under TGB-programperioden, samt resultatene dette ga. Slik benytter sammenstillingen samskappingsprosessen som er gjennomført med TG-gruppedeltakerne og omfatter to workshoper og en avsluttende runde med validering.

Denne åpne prosessen for samarbeid gjorde at vi kunne fange opp nyanser i de faktiske realiteter i distriktene, fra tidligere utviklingsbaner som fortsatt påvirker situasjonen i dag, til nåværende diskurser og mulige fremtidige trender. Sluttresultatet, som er i et interaktivt format, kan brukes til å bygge bro mellom politiske siloer, ettersom formatet demonstrerer problemstillinger, så vel som mulige løsninger, som deles av ulike politiske felt.

[Les mer her.](#)

Veikart
Foto: Nordregio

---

21. For tilgang til det rurale veikartet kan du se: [Ruralt veikart](#).

---

21. Bærekraftige og imøtekommende distrikter

TEMAER: Nordic | Rural development | Social sustainability

FORFATTER: Nordregio (Elin Slätmo)

Det finsk-svenske bygdeparlamentet ([Landsbygdsriksdagen](#)) for 2024 ble avholdt 23.–24. oktober i Vaasa i Finland under temaet «Bærekraftige og imøtekommende distrikter». Arrangementet, som avholdes annethvert år på forskjellige steder i Finland, gir landets svensktalende minoritet en mulighet til å bygge og styrke sine nettverkene.^[22]

Programmet for Landsbygdsriksdagen i 2024 omfattet blant annet en paneldiskusjon med en EU-koordinator og finske tjenestepersoner, et ungdomspanel bestående av representanter fra frivillige organisasjoner, workshoper om historiefortelling, håndverk og podkaster samt ekskursjoner til øya Replot og verdensnaturarvstedet Kvarn- skjærgården.^[23]

Nordregio hadde æren av å være invitert som foredragsholder, og seniorforsker Elin Slätmo utdypet hvordan Nordregio bidrar til visjonen om nordisk bærekraft. Spesielt de tre temagruppene som ble opprettet for å implementere det nordiske samarbeidsprogrammet, og deres engasjement i å støtte migrasjon v politikk – der politisk praksis fra ett nordisk land kan migrere til et annet – og nordisk merverdi bidrar. Resultatene fra noen av forskningsprosjektene som gjennomførtes under temagruppene, ble også diskutert.^[24]

---

22. Det bør også bemerkes at det ble arrangert et finsktalende bygdeparlament for 2024 (i løpet av september), noe som viser hvor levende frivillige organisasjoner som er aktive i finske landområder er. Se www.ruralparliament.fi/.

23. For mer informasjon om programmet kan du se: https://bya.fi/sv/landsbygdsriksdagen/tidigare/landsbygdsriksdagen_2024/.

24. For mer informasjon om disse prosjektene kan du se: [Tillgänglighet till service](#), [En rättvis grön omställning](#), [Samverkande regionalt ledarskap](#), [Distansarbete och multilokalitet](#), [Färdplan för landsbygden](#), [Smart anpassning till befolkningsminskning](#) og [Arbetskraftsbrist](#).

Elin ble også bedt om å kommentere de andre foredragsholdernes presentasjoner, spesielt med tanke på hvordan man kan sikre rettferdige omstillinger. Her ble det blant annet diskutert *prosessuell rettferdighet* (hvem som bør involveres i prosesser og høringer), *resultatrettferdighet* (hvordan man sikrer at resultatene av en avgjørelse er bærekraftige og rettferdige) og *gjenopprettende rettferdighet* (hvordan man kan inkludere et gjenopprettende perspektiv i naturressursplanlegging). Disse tilnærmingene til rettferdighet førte til videre debatt, og det var almen oppfatning at selv om det er mye å være stolt av når det gjelder nordisk bærekraft, er det fortsatt en pågående prosess.

[Les mer her.](#)

Historisk kunnskap og stedsvisdom delt.

Foto: Elin Slätmo

Diversifisering av inntektene på gården, med grønn omsorg for eldre og syke, og håndverk for barn.

Foto: Elin Slätmo

Workshop i historiefortelling.

Foto: Elin Slätmo

---

22. Sosialt inkluderende og klimanøytrale byer

TEMAER: Nordic | Green transition | Intergration | Planning | Social sustainability

FORFATTER: Nordregio (Mats Stjernberg and Lisa Rohrer)

Planning for Socially Mixed and Inclusive Neighbourhoods

Nordiske byer har de siste tiårene opplevd økende segregering i byer, noe som har ført til et bredt spekter av politiske og planleggingsmessige tiltak blant landene i regionen. I prosjektet [Planning for Socially Mixed and Inclusive Neighbourhoods](#) (2021–2025) har man derfor sett på hvordan nordiske myndigheter og byer kan håndtere utfordringer knyttet til urban segregering gjennom politikk, strategier og planer som fremmer større sosial inkludering.

I prosjektet ble problemstillingen undersøkt i en rekke perspektiver og en så nærmere på nasjonal politikk innen f.eks. bolig, utdanning, sysselsetting, sosialpolitikk, integrering, byplanlegging i alle de fem nordiske land. I tillegg til dette undersøkte prosjektet bruken av indikatorer for å støtte politiske tiltak, deltakende planleggingsprosesser og tiltak for byplanlegging/-utforming som tar sikte på å forbedre fysiske og sosiale bomiljøer i 13 nordiske byer.

Studien konkluderte med at det å motvirke segregering og skape mer sosialt inkluderende byer er en kompleks og utfordrende oppgave. Især er tett samarbeid mellom aktører på ulike nivåer innen politikk og planlegging, samt engasjement fra innbyggere/interessenter gjennom hele planleggings- og utviklingsprosesser, viktige forutsetninger for inkluderende og effektiv implementering.

Casestudiene fremhever at det ikke finnes noen fasit på å skape mer inkluderende byer og nabolag, og at hver tilnærming har sine fordeler og begrensninger. For eksempel kan tiltak i det fysiske bomiljøet forbedre lokale levekår og vitaliteten i nabolaget, spesielt hvis beboere og involverte aktører engasjerer seg i fornuftig samplanlegging. Men når det gjelder å håndtere de bredere strukturelle årsakene til urban segregering – som sosiale ulikheter – ser det ut til at virkningene av fysiske inngrep er noe begrensede og krever samtidige inngrep på andre politiske felt.

Alt i alt er en helhetlig, tverrsektoriell tilnærming avgjørende for å effektivt bekjempe urban segregering. Dette krever igjen langsiktig planlegging og kontinuerlig innsats som strekker seg utover den begrensede tidsrammen for enkeltprosjekter.

Dialogsykkel – Gamla Bron i Umeå
Foto: Umeå kommune, Emil Sandström

Tammerfors
Foto: Unsplash.com

Nordic Climate Neutral Cities

I prosjektet [Nordic Climate Neutral Cities](#) (2023–2025) undersøkte man hvordan nordiske kommuner jobber på tvers av ulike sektorer (f.eks. arealbruk; bygg og anlegg; transport og mobilitet) for å oppnå klimanøytralitet, blant annet gjennom arealplanlegging. Studien benyttet et styringsperspektiv på flere nivåer for å bedre forstå utfordringene og mulighetene som disse tiltakene presenterer.

Tammerfors er blant de mest klimaambisiøse byene i Finland, og har som mål å oppnå karbonnøytralitet innen 2030.

Gjennom ni casestudier på tvers av de nordiske landene så forskere på hvordan den politiske kapasiteten – som omfatter regulatorisk autonomi og økonomisk uavhengighet – og institusjonell kapasitet hos lokale myndigheter spiller en avgjørende rolle i klimaarbeidet deres. Som følge av dette ble viktige styrker og svakheter identifisert blant nordiske byer som streber etter klimanøytralitet.

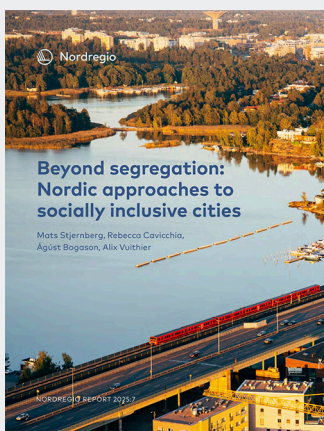
Mer spesifikt viste studien at til tross for de viktige fremskritt nordiske kommunene har gjort, kan kompliserte regelverk, sektortilnærminger og avhengighet av nasjonal finansiering skape hindringer for klimainitiativer på lokalt nivå. Samtidig kan nordiske byer dra nytte av større institusjonell kapasitet (inkludert kunnskap og aktiv deltakelse i klimanettverk), politisk engasjement og autonomi i arealplanlegging.

Mange nordiske byer har vist at de har evnen til å innovere, engasjere lokalsamfunn og ha en helhetlig tilnærming til bærekraft, hvilket gir et solid grunnlag for fremtidig fremgang. Som studien tydelig viser, kan styrking av samsvar i styrings, forbedring av finansieringsmekanismer og økt samarbeid mellom kommuner, nasjonale myndigheter og klimanettverk bidra til å fjerne hindringer og akselerere klimatiltak.

Tverrgående erfaringer og implementering av retningslinjer

Nordiske byer karakteriseres av ulike urbane realiteter og utfordringer. For å forstå dette mangfoldet gjennomførte de nevnte prosjektene casestudier i byer av ulik størrelse. Målet med dette var ikke kun å samle inn beste praksis, men å undersøke et bredt spekter av tilnærminger til politikk og planlegging som er utformet for å skape mere sosialt inkluderende og miljøvennlige byer og nabolag.

Ved å identifisere gode praksiser og erfaringer, giver disse casestudiene inspirasjon og veiledning til rekke aktører som er involvert i byplanlegging og -utvikling (se boks 1).

Beyond Segregation: Nordic approaches to socially inclusive cities

[Nordregio Report 2025:7](#)

Planning for Socially Mixed and Inclusive Neighbourhoods and Nordic Climate Neutral Cities: et utvalg av hovedpoengene

- Indikatorer er avgjørende for å overvåke segregering og veilede om politiske tiltak, men må brukes med omhu for å unngå å stigmatisere vanskeligstilte områder. Selv om indikatorer gir verdifull innsikt, er det en risiko for feiltolkning og overforenkling. Derfor er det viktig å supplere kvantitative data med kvalitativ innsikt.^[25]
- Selv om byutforming og det fysiske miljøet spiller en avgjørende rolle i å fremme sosial inkludering, er effektene for håndtere sosioøkonomiske ulikheter begrenset. Godt planlagte offentlige rom, ulike boalternativer og tilgjengelige bomiljøer kan styrke samhørigheten i lokalsamfunnet, men må adresseres parallelt med bredere strukturelle tiltak, som sysselsetting, utdanning og økonomiske ulikhet.^[26]
- Offentlig engasjement bør være et fokuspunkt for fremtidige tiltak for å oppnå klimanøytralitet. Målrettede kommunikasjonskampanjer kan øke bevisstheten og inspirere til atferdsendring slik at innbyggerne forstår de langsiktige fordelene ved bærekraftige valg og modig politikk. I tillegg kan de brukes til å spre informasjon om incentiver, for å sikre godt informerte målgrupper. Slike kampanjer fungerer også som en bro mellom politikk og offentlig handling, og sikrer kollektiv forpliktelse om klimamålene.^[27]
- Å utvide beskatnings- og bestemmelsesrammeverk som et middel til å holde forurensere ansvarlige, kan speede opp prosessen mot klimanøytralitet. Ved å implementere avgifter og verktøy som gjenspeiler reelle miljøkostnader ved utslipp, kan nordiske byer både generere inntekter for å finansiere bærekraftige prosjekter og stimulere til grønnere praksis på tvers av sektorer.^[28]

25. Stjernberg, M., Cavicchia, R., Bogason, A. og Vuithier, A., «Beyond Segregation: Nordic Approaches to Socially Inclusive Cities», Nordregio-rapport 2025:7, 2025, <https://pub.nordregio.org/r-2025-7-beyond-segregation-nordic-approaches-to-socially-inclusive-cities/>.

26. Ibid.

27. Aguiar Borges, L., Cavicchia, R., Tomren, L., Bogason, Á. og Kačkus Tybjerg, J. «Nordic Cities: Pathways Towards Climate Neutrality», Nordregio-rapport 2025:8, 2025, <http://doi.org/10.6027/R2025:8.1403-2503>.

28. Ibid.

De to prosjektene har blitt presentert på webinarer, seminarer, konferanser og andre arrangementer rettet mot dem som jobber med nordisk byplanlegging og -utvikling på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Forskerne presenterte for eksempel resultater fra Planning for Socially Mixed and Inclusive Neighbourhoods på Nordregio Forum 2022 i Hamar, under seminarer og webinarer arrangert av FNs bosettingsprogram og Nordic City Network, og for byen Vejles byplanleggingsavdeling. Prosjektet har også blitt presentert for det finske Segregaatiolinkki-nettverket – en ekspertgruppe mellom stat og by bestående av utøvere/planleggere på nasjonalt og lokalt nivå som jobber for å motvirke segregering i Finland.

Prosjektet Nordic Climate Neutral Cities ble presentert på PLANNORD-konferansen i Reykjavík og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, og det ble avholdt en workshop og en paneldiskusjon rettet mot planleggere/utøvere på Nordregio Forum 2024 i Luleå. Ytterligere et webinar ble også avholdt i forbindelse med lanseringen av den endelige rapporten Planning for Socially Mixed and Inclusive Neighbourhoods i april 2025, og dette webinaret trakk et bredt publikum fra hele Norden og andre steder i Europa. Det gjennomgående temaet i disse aktivitetene har vært deling av erfaringer, kunnskap og lærdom om planlegging for sosialt inkluderende byer og klimanøytralitet.

[Les mer her.](#)

Paneldebatt om klimanøytrale byer (Nordregio Forum 2024 i Luleå).

Foto: Magnus Stenberg, Luleå Fotograferna

Presentasjon om hvordan man kan motvirke urban segregering og planlegge mer sosialt inkluderende nabolag (Nordregio Forum 2022 i Hamar).

Foto: Sofia Strömgård, Nordregio

---

23. Sosial bærekraftig turisme: Måling av mer enn økonomiske resultater

TEMAER: Nordic | Social sustainability | Tourism

FORFATTER: Nordregio (Ágúst Bogason, Maja Brynteson and Lisa Rohrer)

En bærekraftig tilnærming for reiseliv betyr å balansere økonomisk vekst, miljøvern og sosial rettferdighet når man utvikler reiselivsbransjen i et område. En slik tilnærming tar sikte på å minimere reiselivets negative påvirkning på miljø og lokalsamfunn, samtidig som den maksimerer fordelene for interessenter. Bærekraftig reiselivspraksis omfatter å fremme ansvarlig reisevirksomhet, bevare natur- og kulturarv, støtte lokale økonomier og sikre inkluderende og rettferdig reiselivsutvikling.

Betydningen av sosialt bærekraftig reiseliv i nordisk politikk

I prosjektet Socially Sustainable Tourism gjennomførtes en rekke politiske analyser og casestudier som undersøkte de nordiske landenes reiselivspolitik. Resultatene viser at selv om reiselivets sosiale aspekter blir sett på som svært relevante, er de for det meste ikke godt konseptualisert. For eksempel mangler det indikatorer på lokale fordeler og hvordan lokalbefolkningen påvirkes, og det er ofte uklart hva konseptet med sosialt bærekraftig reiseliv innebærer i praksis.

Kort sagt, selv om folk anser reiselivets sosiale aspekter som viktige, synes de det også er vanskelig å måle og vurdere dem. Dette peker på behovet for relevante og gjennomtenkte verktøy som kan takle denne utfordringen. Først da kan lokalsamfunnenes velferd vurderes og ivaretas på tilstrekkelig vis.

Prosjektet Socially Sustainable Rural Tourism

Forskningsprosjektet Socially Sustainable Rural Tourism, som startet i 2022 og sluttført i 2025, utforsket bærekraftig reiselivsutvikling i nordisk kontekst fra et sosiokulturelt perspektiv. Gitt at reiselivet i Norden først og fremst blir sett på som et regionalt utviklingsverktøy, er prosjektets fokus hovedsakelig på regionalt og lokalt reiseliv.

Med utgangspunkt i dette undersøkte prosjektet nærmere hvordan de nordiske landene ser på de sosiale og kulturelle konsekvensene av reiselivsutvikling, særlig når det gjelder indikatorer som brukes for å evaluere de sosiale dimensjonene av bærekraft.

Metodene som ble brukt

Prosjektet benyttet en flermetodetilnærming, der den innledende fasen besto av en litteraturgjennomgang av akademiske publikasjoner, grå litteratur og nasjonale policydokumenter fra de åtte nordiske landene.

Dette ble etterfulgt av en rekke casestudier gjennomført i hvert av de åtte lande og selvstendige regioner, som ble utvalgt for å sikre mangfold og relevans. Studieme omfattet intervjuer med en rekke reiselivsrelaterte aktører, inkludert offentlige tjenestemenn, reiselivsplanleggere, reiselivsarbeidere og bedriftseiere. I tillegg ble det gjennomført policy- og dokumentanalyser for de åtte casestudier.

Nøkkresultater

Et nøkkresultat fra prosjektet er at selv om det er et sterkt fokus på bærekraftig reiseliv i de nordiske landene, har søkelyset hovedsakelig vært på økonomisk og miljømessig bærekraft. Sosial bærekraft har derimot ikke fått like mye oppmerksomhet, til tross for dens betydning. Dette skyldes delvis at reiselivets økonomiske og miljømessige aspekter lettere kan måles med tradisjonelle indikatorer.

Resultatene viser at selv om det er en viss bevissthet rundt reiselivets sosiale aspekter, er konseptene som anvendes, uklare. Det å foreta meningsfulle målinger oppleves ofte som vanskelig. I lys av dette bør myndigheter og de viktigste interessentene ta proaktive og meningsfulle skritt for å ta hensyn til velferden til lokalbefolkningen som bor på reiselivsdestinasjoner.

Kort sagt er det ikke nok å måle effektene av turisme utelukkende på økonomi og miljø. Vi bør ta like stor hensyn til det sosiale aspektet hvis vi skal oppnå bærekraftig reiselivsutvikling i hele Norden.

[Les mer her.](#)

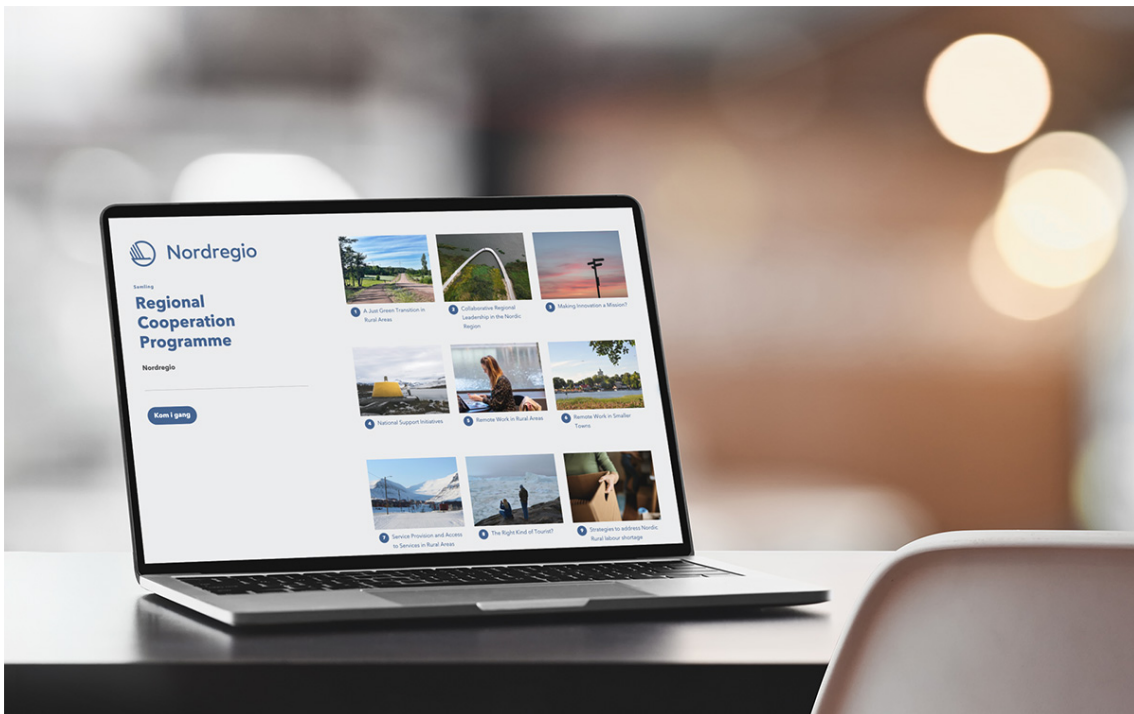
Foto: Ágúst Bogason

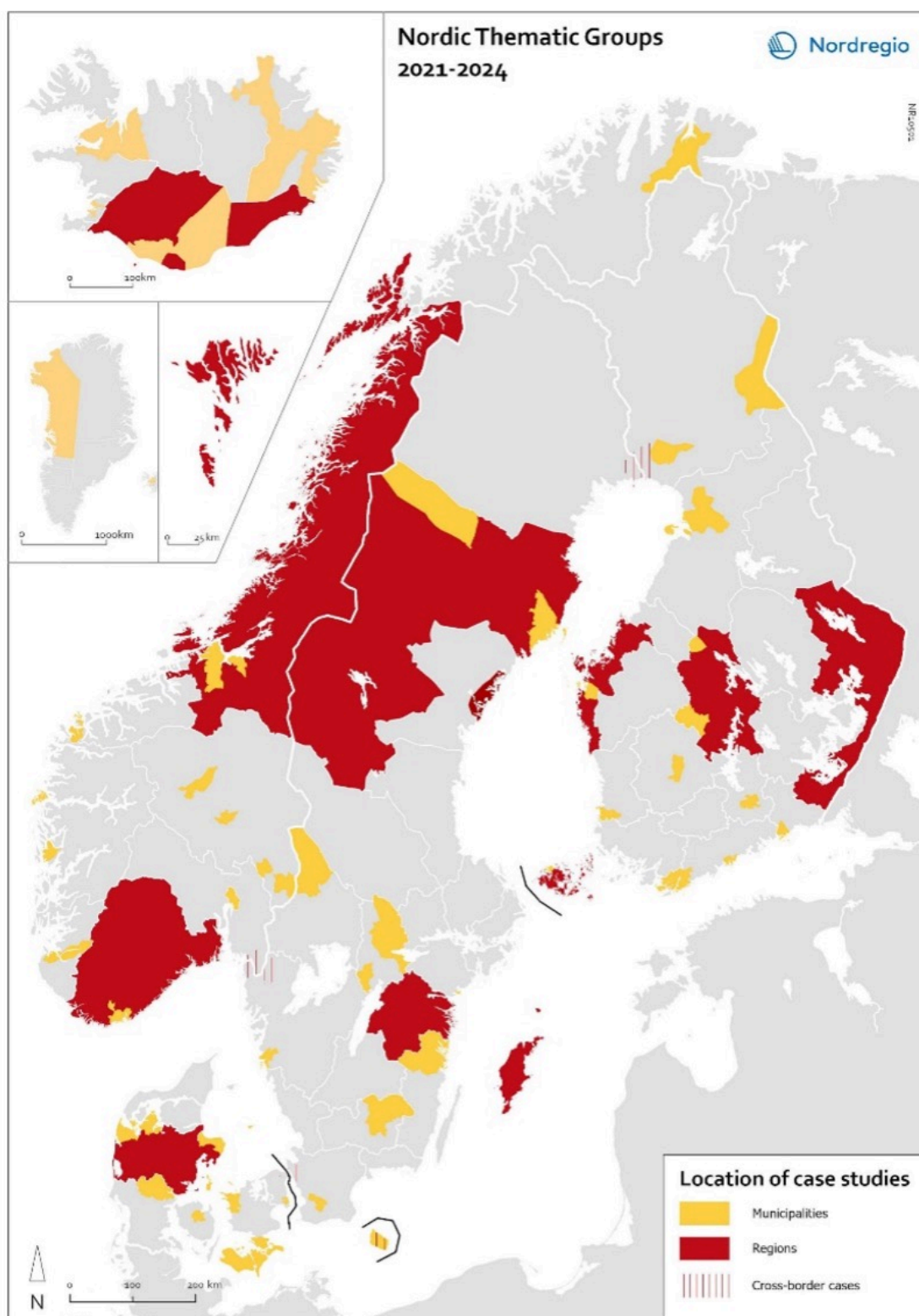
Foto: Ágúst Bogason

HISTORIEKART OVER INSPIRERENDE CASESTUDIER

[Historiekartet](#) bygger på 113 inspirerende casestudier – kommunale, regionale og grensekomiteprosjekter – fra hele Norden. Casestudiene ble hovedsakelig gjennomført i regi av de tre tematiske gruppene, samt tre ytterligere casestudier utført av NORA, som alle presenteres i det interaktive historiekartet. På den måten har interesserte – enten beslutningstakere, NGO-er eller allmennheten – enkel tilgang til omfattende informasjon om hver sak. Kartet legger også til rette for komparative analyser basert på geografi, tema og type samfunn.

Kart som viser den geografiske og tematiske fordelingen av casestudiene.

REGIONAL RELEVANS OG NORDISK NYTTE

Områder av regional relevans fra de 23 prosjektene

De 23 prosjektene/aktivitetene illustrerer en bredde av bidrag til regional utvikling og politisk tilpasning på tvers av Norden. Sett i dette lys fremhever dette kapittelet fem sentrale områder av regional relevans.

1. Økonomisk vekst, tilgjengelighet på tvers av grenser og sosial bærekraft

De 23 prosjektene viser alle en sterk forpliktelse til økonomisk vekst, styrking av grensehandel og -mobilitet, forbedring av arbeidsstyrken og fremming av sosial bærekraft. I denne forbindelsen er følgende prosjekter og temaer spesielt verdt å merke seg:

- **Økonomisk vekst og konkurranseevne:** Initiativer som *Arctic Young Chef*, *Grenseløst*, *trygt og pulserende Norden* og *Bothnian Arc Transport Forum* styrker regional konkurranse gjennom mat-turisme, arbeidskraftmobilitet og forbedret transportinfrastruktur.
- **Tilgjengelighet på tvers av grenn:** *E12-korridoren* og *Bothnian Arc Transport Forum* forbedrer transportsystemene mellom de nordiske landene og sikrer smidig transport av varer og personer.
- **Sosial bærekraft:** Prosjekter som *Arctic Young Chef* og *E12-korridoren* takler utfordringer i arbeidsmarkedet ved å tilby karrieremuligheter og fremme økonomisk integrasjon på tvers av landegrenser.
- **Innovasjon og bærekraft:** Investeringer i transport, kokkekunst og infrastruktur prioriterer miljøbevisste løsninger og styrker dermed nordisk lederskap innen grønn omstilling.

2. Revitalisering av distriktene og utvikling av arbeidsstyrken

Prosjektene fremheve bærekraft i distriktene, tilpasningsstrategier og løsninger for arbeidsstyrken gjennom utdanning, utformet for å motvirke avfolking og økonomisk stagnasjon.

- **Revitalisering av distriktene:** *Coworking for Bygdeliv!* oppmuntrer digitale nomader til å bosette seg i nordiske distrikter og dermed styrke lokale økonomier og skape nye sosiale nettverk. *Bærekraftige og imøtekommende distrikter* styrker samarbeidet mellom beslutningstakere, frivillige organisasjoner og bedrifter.
- **Yrkesopplæring på tvers av grensen:** Fremming av utdanning og ferdighetsutvikling innen tekniske yrker, reiseliv og helsevesen er et middel for å håndtere mangel på arbeidskraft.
- **Strategisk infrastrukturutvikling:** Initiativer som *Cross-Border Transport* og *Strategic Infrastructure in Kvarken Region* støtter sømløs reise, mobilitet og handel.
- **Ungdomssatsing:** *Generation North Atlantic* styrker ungdomslederskap og samfunnsengasjement, og forsterker på den måten kulturell identitet i regionen.

3. Grønn omstilling og bærekraftig innovasjon

Flere prosjekter legger særlig vekt på rettferdig utvikling og miljøansvar når de håndterer omstilling til bærekraftig energi og mobilitet.

- **Grønn omstilling og innovasjon:** *Det grønne overgangsspillet: Forhandlinger om arealbruk* viser prosesser for lokal beslutningstaking og fremme av investeringer i bærekraftig energi.
- **Strategisk reiselivsvekst:** *Skærgårdmiljøernes muligheter i tall (APIN)* balanserer økonomisk ekspansjon med økologisk bevaring og sosial bærekraft.
- **Grønn mobilitet og transportutvikling:** *Smart skærgårdstrafikk* fremmer nordiske bærekraftsmål ved å gjennom bruk av miljøvennlige fergesystemer.

4. Politikkdrevet styring og regelverksutvikling

Prosjektene implementerer strukturerte styringsmodeller som er i samsvar med EUs politiske rammeverk, og sikrer langsiktig robusthet når det gjelder infrastruktur, arbeidsmobilitet og bærekraft.

- **Harmonisering med regelverket:** *Marint Grenseforum Skagerrak* styrker regelverk for akvakultur og tilsyn med den maritime bransjen.
- **Arbeidskraft og økonomisk integrasjon:** *Mentale grensehindre* fremhever utfordringer knyttet til arbeidskraftmobilitet mellom Finland og Sverige, og tilbyr løsninger som inkluderer språkopplæring og forbedrede jobbsøkningsplattformer.

- **Strategiske investeringsmodeller:** *Unionsleden Moss-Karlstad* får løpende finansiering gjennom Interreg for å fremme skandinavisk sykkelsturisme.
- **Forbedringer i territorial planlegging:** *Den nordiske by-distrikt typologi* gir finmaskede territoriale klassifiseringer, noe som hjelper beslutningstakere med å bedre forstå demografiske endringer.
- **Robustheten til regional infrastruktur:** *Integrert grenseregion 2022–2025* undersøker geopolitiske utfordringer, regeltilpasning og effektivitet i handel på tvers av landegrenser.

5. Sosial inkludering og langsiktig bærekraft

Tiltak for nordisk bærekraft er mer enn miljøhensyn – med politiske initiativer som prioriterer inkludering, styring og langsiktig motstandskraft.

- **Bærekraftig og inkluderende planlegging:** *RuralPlan* og *sosialt inkluderende og klimanøytrale byer* fremmer helhetlig by/distrikt-planlegging, og undersøker hvordan demografiske utfordringer kan håndteres samtidig som en lokalt styringsarbeid styrkes.
- **Miljøpåvirkning og offentlig engasjement:** *Rädda Bottenviken* mobiliserer ungdom og innbyggere til innsats for marin bevaring.
- **Støtte til distriktssamfunnet:** *Bærekraftige og imøtekommende distrikter* styrker rurale nettverk og fremmer inkludering og robusthet gjennom kultur- og kunnskapsutveksling.
- **Balansert reiselivsutvikling:** *Sosialt bærekraftig turisme* jobber for å forbedre nordiske reiselivspolitiske rammeverk ved å vektlegge sosiale konsekvenser i tillegg til miljømessige og økonomiske hensyn.

Viktige konklusjoner

Samlet sett gir de 23 prosjektene et bredt spekter av eksempler på fordelene ved å samarbeide på tvers av landegrenser, inkludering av arbeidsstyrken, grønn innovasjon og robust infrastruktur. De viser betydningen av Nordisk lederskap når det gjelder å fremme bærekraft, styring og økonomisk integrasjon. Samlet sett bidrar prosjektene på følgende måte, de:

- **Fremmer nordisk lederskap** innen global bærekraftspolitikk og investeringer i robust infrastruktur.
- **Styrker samarbeid over landegrensene** og forbedrer mobilitet, handel og regional tilknytning.
- **Støtter sosial inkludering** og sørger for at økonomisk utvikling er i samsvar med rettferdig arbeidspolitikk og revitalisering av distriktene.
- **Fremmer deltakende styring** og gir lokalsamfunn, bedrifter og beslutningstakere midler til å utforme nordiske økonomiske og miljømessige strategier.

Områder av regional relevans fra de 113 casestudiene

De 113 inspirerende casestudiene dekker et bredt spekter av regionale utviklings- og tilpasningsstrategier for politikk i Norden. Sentrale temaer fra casene, inkluderer samarbeid over landegrenser, innovasjon, urban inkludering, fjernarbeid, klimanøytralitet, bærekraftig reiseliv og distriktsutvikling. Resultatene fra casestudiene – hvorav flere drøftes i mer detalj i en rekke Nordregio-publikasjoner som er henvist til nedenfor – understreker de nordiske landenes forpliktelse til å fremme integrert og bærekraftig regional vekst.^[29]

1. Grenseoverskridende samarbeid

Nordiske kommuner, særlig i Sverige, Norge, Danmark og Finland, har veletablerte samarbeidsrammeverk. Likevel har vi utfordringer på grunn av topografiske hindringer og inkonsekvenser i politiske tiltak.

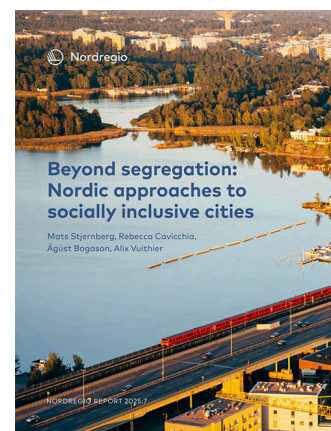
[*Strengthening Cross-Border Cooperation in the Nordic Region*](#) ser på hvordan integrering kan forbedres ved å identifisere felles hindringer og forskningsmuligheter.

2. Urban inkludering og sosial segregering

Myndigheter på flere nivåer i Norden tar tak i økende segregering gjennom politikk som oppmuntrer til borgermedvirkning, arkitektonisk omforming og samarbeid på tvers av sektorer.

[*Beyond Segregation: Nordic Approaches to Socially Inclusive Cities*](#) understreker behovet for omfattende strategier som tar sikte på å bekjempe strukturelle ulikheter.

---

29. For en mer omfattende liste over Nordregio-publikasjonene som omhandler de 113 casestudiene, se tillegg B.

3. Fjernarbeid og småbyers attraktivitet

Fremveksten av fjernarbeid åpner for muligheter for mindre byer. I praksis mangler imidlertid kommunene ofte formelle strategier for å utnytte det fulle potensialet.

Dessuten, mens digital infrastruktur og boligforbedringer er gode verktøy for å tiltrekke seg fjernarbeidere, så setter hybride arbeidsmodeller også grenser for dets bruk.

4. Klimanøytralitet og styringsutfordringer

Til tross for å være verdensledende når det gjelder bærekraftsarbeid, sliter nordiske byer ofte med hindringer i regelverk og begrensninger i finansiering.

Nordic Cities: Pathways Towards Climate Neutrality beskriver både hvordan utdaterte nasjonale lover begrenser ambisiøs klimapolitikk, og hvordan koordinering av flernivåstyring kan akselerere fremgangen.

5. Styrking av arbeidsmarkedet i distriktene

Mangel på arbeidskraft i distriktene er fortsatt et problem i hele Norden. For å håndtere disse utfordringer kreves det skreddersydde strategier, inkludert migrasjonsinsentiver, livslang læring og utnyttelse av digitale løsninger.

Rapporten *Strategies to Address Nordic Rural Labour Shortages* gir beslutningstakere et utvalg av tilpasningsmuligheter.

6. Grønne omstillinger og lokal verdiskaping

Can Local Value Creation Induce a Sense of Justice During Green Transitions? ser på strategier for å integrere fornybare energiprojekter i distrikter. Rapporten understreker viktigheten av å fremme tillit gjennom engasjement av interessenter, lokalt eierskap og åpenhet omkring fordeling av fordeler. Først da kan man sørge for rettferdige grønne omstillinger.

7. Reiseliv og sosioøkonomisk bærekraft

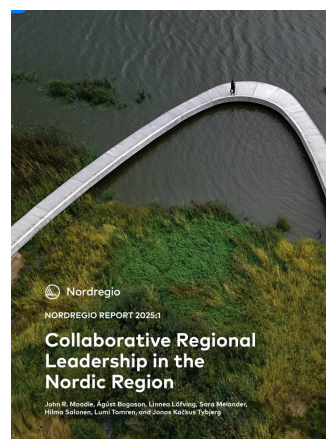
Reiseliv i distriktene bidrar utvilsomt til økonomisk vekst. Samtidig er det avgjørende å opprettholde kulturell identitet og lokal livskvalitet. Her kommer nordisk politikk som fremmer bærekraftig reiselivspraksis ofte til kort i gjennomføringen, dette på grunn av gapet mellom politiske mål og implementering.

Disse utfordringene er utdypet i åtte casestudier i [*The Right Kind of Tourist? Rethinking Tourism's Impact on Nordic Communities*](#).

8. Samarbeidende regional ledelse

Sterkt lederskap og tverrsektorielle partnerskap spiller en avgjørende rolle i regionale utvikling. Ved å fremheve relevante muliggjørere og hindringer, peker de fire casene i [*Collaborative Regional Leadership in the Nordic Region*](#) på viktigheten av langsiktige styringsstrukturer for å støtte samarbeidsinitiativer.

9. Tilpasning til befolkningsreduksjon

Krympende befolkninger i nordiske kommuner krever innovative planleggingsmetoder. Denne utfordring er i fokus for de 34 casene i [*Rethinking Population Shrinkage*](#). I stedet for kun å se på demografisk nedgang som en krise, kan regionene implementere adaptiv byplanlegging for bærekraftige tjenester og infrastruktur.

10. Oppdragsorientert innovasjonspolitik

Selv om nordisk innovasjonspolitik har beveget seg mot å innlemme oppdragsorienterte tilnærminger, er dette fortsatt ganske fragmentert. Danmark, Finland og Sverige eksperimenterer for tiden med oppdragsorienterte innovasjonsstrategier som bidrar til bedre koordinering mellom nasjonalt og undernasjonalt nivå.

Viktige konklusjoner

Innsikten fra de 113 casene peker på følgende konklusjoner:

- **Effektiv strategiimplementering krever politisk tilpasning** på tvers av lokale, nasjonale og regionale styringsnivåer.
- **Fragmentering av politikken er fortsatt en hindring for langsiktig suksess**, til tross for at de nordiske lande og selvstyrende regioner utmerkes seg innen bærekraftig planlegging, digital tilpasning og tverrsektorielt samarbeid.
- **Bedre koordinering, kunnskapsdeling og datastandardisering bør prioriteres** for å harmonisere den regionale innsatsen.

Til syvende og sist er de 113 sakene en verdifull ressurs for beslutningstakere, byplanleggere eller regionale interessenter som jobber for å oppnå målet i Nordisk visjon 2030 om å gjøre Norden til verdens mest bærekraftige og integrerte region.

Nordisk nytte

Samlet sett belyser de 23 prosjekter og 113 casestudier styrken og bredden i Nordisk lederskap når det gjelder bærekraft, sosial samhörighet, økonomisk robusthet og samarbeid på tvers av landegrenser. Alt dette gjenspeiler Nordens fremtredende globale posisjon når det gjelder innovasjon og regional styring.

Med ovennevnte som bakteppe er nordisk nytte tydeligst synlig på tvers av følgende nøkkeldimensjoner.

1. Styrket samarbeid på tvers av landegrenser og regional integrasjon

Nordisk samarbeid er et definerende trekk ved regional utvikling, som legger til rette for felles infrastrukturinvesteringer, mobilitet av arbeidsstyrken og ekspansjon av handel. Dette fordi kommuner og organisasjoner på tvers av landegrenser aktivt jobber for å forbedre handel, mobilitet, styring og integrering av arbeidsstyrken:

- **Transport og mobilitet:** Prosjekter som *E12-korridoren*, *Bothnian Arc Transport Forum*, *Smart skjærgårdstrafikk* og *Integrert grenseregion* har som mål å optimalisere transport på tvers av grensene mellom Finland, Sverige og Norge gjennom utvikling av bærekraftige og effektive reiseløsninger. Ved å gjøre dette fjerner de flaskehalser i infrastrukturen, effektiviserer regelverksprosesser og forbedrer den økonomiske interaksjonen mellom de tre landene.
- **Arbeidskraft- og næringsutvikling:** *Integrert grenseregion*, *Mentale grensehindre* og *Grenseoverskridende yrkesopplæring* fjerner regelverkshindre, forbedrer næringsmiljøet og styrker det nordiske arbeidsmarkedet.
- **Samarbeidende ledelsesmodeller:** *Styrking av grenseoverskridende samarbeid i Norden* viser hvordan regionale kommuner kan samarbeide for å harmonisere politikk og håndtere felles utfordringer, inkludert mangel på arbeidskraft, kriseberedskap og bærekraftig byutvikling.
- **Kunnskapsdelingsplattformer:** Strukturert samarbeid som *Marint Grenseforum* *Skagerrak* fremmer dialog mellom myndigheter og næringslivsledere, og sikrer dermed at politikktutformingene drar nytte av evidensbasert beste praksis.

2. Fremme innsatsen for bærekraftig og grønn omstilling

Norden har blitt en global leder når det gjelder grønn innovasjon, klimanøytrale strategier, grønn omstilling og bærekraftig by- og distriktspolitikk:

- **Fornybar energi og innovasjon:** *Det grønne overgangsspillet: Forhandlinger om arealbruk* gir lokale interessenter mulighet til å integrere grønne løsninger i arealplanlegging.
- **Bærekraftige maritim- og transportsystemer:** Fergeprosjektet *Aurora Botnia*, initiativet *Smart skjærgårdstrafikk* og *Unionsleden Moss-Karlstad* fremmer transportmodeller med fornybar energi og lavt utslipp.
- **Balansert reiselivsstrategier:** Prosjekter som *Skærgårdmiljøernes muligheter i tall (APIN)* og *Sosialt bærekraftig turisme* vektlegger at økonomisk ekspansjon må ledsages av bærekraft, slik at turismen gagnar lokalsamfunnene uten å forringe miljøet.
- **Strategier for klimanøytrale byer:** *Nordiske klimanøytrale byer* vektlegger tilnærminger med flernivåstyring som akselererer klimahandlinger gjennom politisk innovasjon og investeringer i grønn infrastruktur.
- **Miljøvern og offentlig engasjement:** Initiativer som *Rädda Bottenviken* integrerer innsats for marint vern med ungdoms- og lokalsamfunnsdeltakelse, noe som styrker langsiktig økologisk robusthet.

3. Sosial inkludering og revitalisering av distriktene

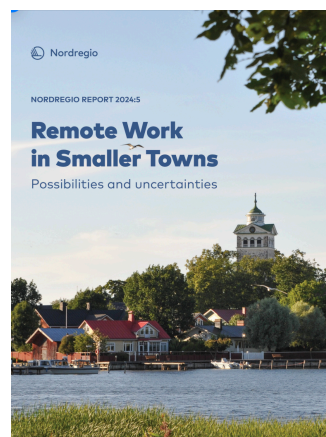
Nordiske bærekraftstiltak er ikke begrenset til miljøhensyn, men omfatter rettferdig utvikling og fornyelse av distriktene, og bidrar til at distriktene fortsetter å blomstre uavhengig av demografiske endringer:

- **Tilpasning og levekår i distriktene:** *RuralPlan*, *Bærekraftige og imøtekommende distrikter* og *Coworking for Bygdelig!* adresserer avfolking og mangel på arbeidskraft gjennom innovativ planlegging og strategier for digital økonomi. De drar spesielt nytte av deltagende planlegging som et middel for å opprettholde gode levekår og tjenestetilbud, selv i områder med nedgang i befolkningstall.
- **Kulturbevaring og styrking av samfunn:** *Marint Grenseforum Skagerrak*, *Generation North Atlantic* og *Rädda Bottenviken* fremmer alle bevissthet om kulturell identitet og samfunnsdrevet miljøkunnskap.
- **Digital transformasjon og fjernarbeid:** *Coworking for Bygdelig!* og casestudiene i [*Remote Work in Smaller Towns*](#) viser innovative måter å tiltrekke seg faglærte arbeidere på, øke økonomisk aktivitet og tilpasse seg til endringer i arbeidsmåter.
- **Rettferdig grønn omstilling i distriktene:** Under overgangen til fornybar energi kan prosjekter med fokus på lokal verdiskaping bidra til at distriktssamfunnene drar nytte av grønn politikk.

4. Økonomisk robusthet og konkurranseevne

Nordiske initiativer integrerer bærekraft med økonomisk vekst og støtter regionens næringsliv i deres forsøk på å forbli globalt konkurransedyktige samtidig som de når klima- og sosiale mål:

- **Balanserte reiselivsmodeller:** *Sosialt bærekraftig turisme* og casestudiene i [*The Right Kind of Tourist?*](#) viser strategier som tar sikte på å sikre at reiselivets økonomiske fordeler ikke går på bekostning av lokalsamfunn eller miljøhelsen.
- **Arbeidsmarked- og arbeidsstyrkeløsninger:** *Grenseoverskridende yrkesopplæring, Mentale grensehindre* og tilnærmingene som er skissert i [*Strategies to Address Nordic Rural Labour Shortages*](#) adresserer direkte kompetansehull og demografiske utfordringer, og kan dermed bidra til å sikre vekst i distriktsøkonomier.
- **Sektorvekst og handelsekspansjon:** *Marint Grenseforum Skagerrak* støtter bærekraftig konkurranseevne innen fiskeri, akvakultur og maritim industri, og drar nytte av nordisk lederskap om regulering for å sikre global politisk innflytelse.

5. Sterk styring, politisk innovasjon og samarbeid

De nordiske landene utmerker seg på politikkdrevne styringsmodeller som er utformet for å forbedre regional planlegging, kriseberedskap og tverrsektorielt samarbeid:

- **Oppdragsorientert innovasjonspolitik og regelverkstilpasning:** *Den nordiske urban/rural-typologien, Mentale grensehindre* og bruken av oppdragsorienterte innovasjonsstrategier bidrar alle til evidensbasert politikktutforming og skreddersydde styringsrespons. Dette viser hvordan politisk eksperimentering, gjennom styrket regionalt samarbeid, kan fremme løsninger for klima, infrastruktur og sysselsetting.
- **Datadrevet beslutningstaking:** Prosjekter som *Den nordiske by-distrikt typologi* og *Sosialt bærekraftig turisme* har introdusert nye indikatorer som kan hjelpe beslutningstakere med å utforme mer presise og rettferdige strategier.
- **Samarbeidende regional ledelse:** Innsikt fra de ulike casestudiene understreker hvordan tverrsektorielt engasjement fremmer politiske synergier, langsiktige finansieringsmodeller og deltakende styring. På samme måte undersøker *sosialt inkluderende og klimanøytrale byer* hvordan man skaper bærekraftige bymiljøer ved å samle tverrsektoriell bolig-, sysselsettings-, mobilitets- og energipolitikk.

6. Globalt nordisk lederskap og politisk innflytelse

Det nordiske samarbeidet er ikke begrenset til selve regionen, beslutningstakere og aktører fra de enkelte landene jobber sammen for å påvirke EUs bærekraftspolitikk og globale bevegelser for grønn omstilling:

- **Innflytelse på EU-nivå:** Prosjekter som *GRANULAR* (som er knyttet til *Den nordiske by-distrikt typologi*) og *EU-regulerte maritime strategier i Kvarken-regionen* bidrar til politiske rammeverk for hele Europa.
- **Vise frem nordisk bærekraft:** *Smart Archipelago Traffic*, Spillet for grønt skifte og nordisk reiselivspolitikk fungerer mer generelt som globale modeller for bærekraftig utvikling og deltakende styring.

Viktige konklusjoner

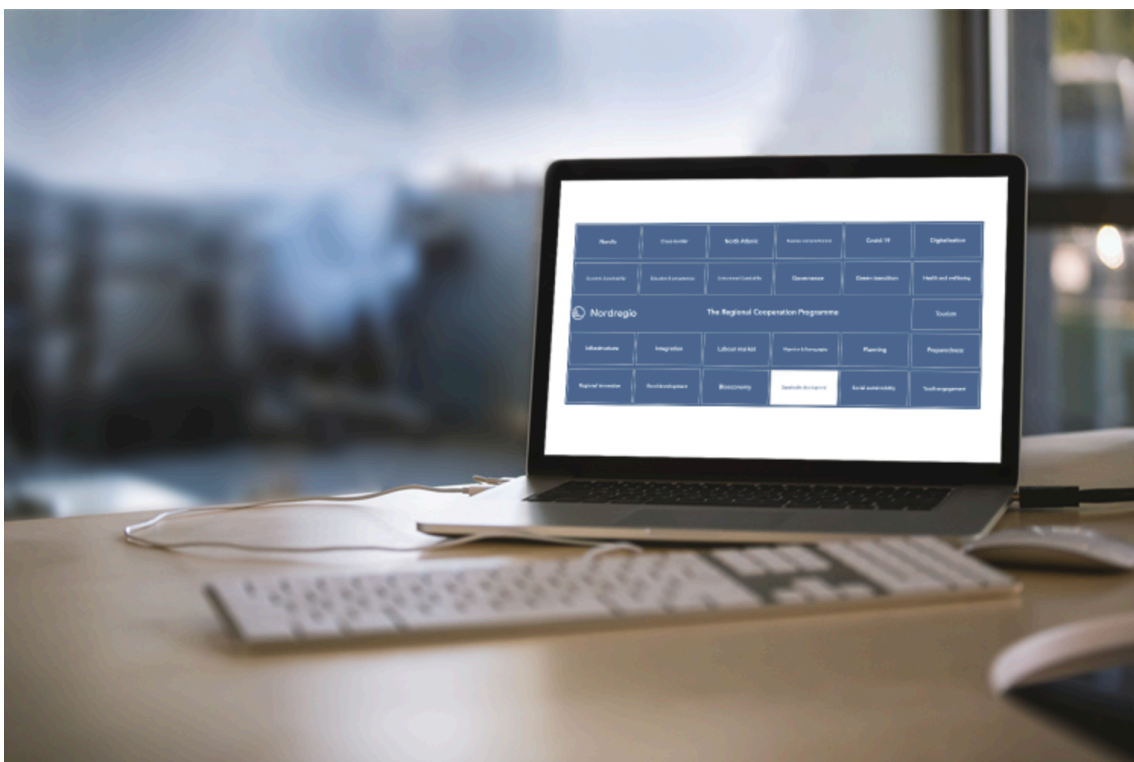
Bildet som presenteres over av nordisk nytte, fremhever regionens lederskap på områder som bærekraft, styring, infrastruktur og økonomisk robusthet. Et gjennomgående tema i prosjektene og casestudiene som danner grunnlag for denne rapporten, er at nordisk samarbeid gir resultater utover det som kan oppnås gjennom nasjonale innsatser alene. Gjennom et slikt samarbeid kan man sikre følgende:

- **Nordisk sammenhold** gjennom grenseoverskridende styringsrammeverk og strategier for transport, arbeidskraftmobilitet, økonomisk integrasjon og miljøvern.
- **Langsiktig levedyktighet og miljømessig robusthet** gjennom – blant andre tilnærminger – bærekraftige tilpasningsstrategier for distriktene, innovasjon innen reiseliv, klimanøytrale bystrategier, grønne transportmodeller, tiltak for bevaring av havet, digital planlegging og deltakende prosesser.
- **Bedre politikk** i styringsmodeller gjennom integrering av oppdragsorienterte tilnærminger, kriseberedskap og tilpasning til regelverk.
- **Tverrsektorielt samarbeid** ved å engasjere myndigheter, bedrifter, forskere og sivilsamfunn i evidensbaserte politiske beslutninger som tar sikte på langsiktig bærekraft.
- **Global ledelse og politisk innflytelse** med nordiske modeller som blåkopier for bærekraftig styring, herunder i EUs politiske dialoger.

Kort sagt bidrar prosjektene og casene som diskuteres i denne rapporten, samlet sett – gjennom å styrke nordisk identitet, sikre økonomisk vitalitet og forsterke en globalt anerkjent forpliktelse til bærekraft og sosial inkludering – til den pannordiske visjonen om å bli verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030.

KARTLEGGINGSVERKTØY FOR EMNESØK

Med kartleggingsverktøyet [Emnesøk](#) kan du søke i casestudiene (113 totalt) og prosjektene (23 totalt) som det refereres til i denne rapporten, etter emne.

Oversikt over prosjekt- og casestudieemner: [Last ned som Excel-fil](#)

NORDISK SAMARBEIDSPROGRAM FOR REGIONAL UTVIKLING OG PLANLEGGING 2021-2024

Det nordiske regionale samarbeidsprogrammet og deltakende institusjoner

Det nordisk samarbeidsprogram for regional utvikling og planlegging 2021-2024 (RCP) har involvert følgende aktører: Nordisk ministerråd for bærekraftig vekst (MR-Vekst), Nordisk embetsmannskomiteé for regionalpolitikk (EK-R), de tre temagruppene (TGA, TGB og TGC), Nordisk Ministerråds sekretariat, den nordiske forskningsinstitusjonen Nordregio, de 12 grensekomiteer (CBC), Nordisk Atlantsamarbeid (NORA) og det nordiske utviklingsfondet Vestnordenfondet.

Implementeringen av RCP ble gitt til de tre temagruppene, CBC-ene, NORA og Nordregio, der sistnevnte koordinerte aktivitetene mellom disse institusjonene.^[30]

MR-Vekst og EK-R

Nordisk ministerråd for bærekraftig vekst (MR-Vekst) representerer det øverste beslutningsorganet når det gjelder regionalpolitisk samarbeid. Den ledes av de nordiske ministrene for næringsliv, energi og regionalpolitikk, og rådet møtes vanligvis én gang i året. Møtet fungerer som et forum for politiske diskusjoner, erfaringsutveksling og utvikling av nye samarbeid. Formannskapet går på årlig omgang mellom de nordiske landene.

Nordisk embetsmannskomiteé for regionalpolitikk (EK-R) har det tekniske og administrative ansvaret for regionale sektoraktiviteter, i nært samarbeid med Nordisk ministerråds sekretariat. Formannskapet i EK-R, som leder komiteens arbeid, følger presidentskapet i Nordisk ministerråd. EK-R fungerer som en plattform for kunnskaps- og erfaringsutveksling, samt kollegiale diskusjoner som støtter politikkutvikling innenfor og på tvers av landegrenser. EK-R har i oppgave å følge opp implementeringen av RCP, og mottar og vurderer derfor resultatene av programmet.

---

30. Se: <https://pub.norden.org/politiknord2020-713/>.

Nordregio

[Nordregio](#) ble grunnlagt i 1997 og er et forskningsinstitutt for regionalsektoren under Nordisk ministerråd (NCM). Instituttets forpliktelser overfor Nordisk ministerråd er beskrevet i et strategisk mandat som er inkludert i det nordiske samarbeidsprogrammet for regional politikk og planlegging 2020–2024 og et årlig tilskuddsbrev. NCMs styringsmodell omfatter to årlige møter mellom rådets sekretariat og Nordregio.

Nordregio er en sentral aktør i RCP. I samarbeid med EK-R og de tematiske gruppene er Nordregio ansvarlig for å planlegge og gjennomføre programmets implementeringsaktiviteter, samt å formidle den resulterende kunnskapen og lærdommen.

De tre temagruppene

Komiteene for de tre temagruppene består av beslutningstakere på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå fra de fem nordiske landene og tre selvstyrte regionene, og grense komiteene og NORA er også representert. Nordregio fungerer som sekretariat for temagruppene, i tillegg til å ha hovedansvaret for arbeidet som utføres.

De temagruppene fungerer som unike sosioøkonomiske laboratorier for Nordregios forskning på regional utvikling, og gir uvurderlig lokal kunnskap om relevante utfordringer og muligheter. De involverte beslutningstakerne fungerer også som ambassadører. De sørger for lokalt tilpasset formidling og skaper nordisk nytte gjennom kunnskapsutveksling på tvers av regionene.

Temagruppene er i 2021-2024 delt inn i følgende tre temaer: 1) [Grønn og inkluderende byutvikling](#) (TGA), 2) [Grønn og inkluderende distriktsutvikling](#) (TGB) og 3) [Grønne, innovative og robuste nordiske regioner](#) (TGC). En bibliografi over engelskspråklige publikasjoner som er produsert under disse tre temaene vises nedenfor.

TGA

- [Nordic cities: pathways towards climate neutrality](#) (Report)
- [Beyond segregation: Nordic approaches to socially inclusive cities](#) (Report)
- [Strengthening Cross-Border Cooperation in the Nordic Region – Analysis of Three Case Studies on the Swedish Border](#) (Report)
- [National Support Initiatives in Nordic Spatial Planning](#) (Report)
- [Nordic overview of national support initiatives in urban planning](#) (Discussion Paper)
- [Nordic overview of national support initiatives in urban planning](#) (Policy Brief)
- [Et styrket nordisk samarbejde om distancearbejde og multilokalitet](#) (Policy Brief)

- [Strengthening Nordic cooperation on remote work and multilocality](#) (Report)
- [Local and regional experiences of remote work and multilocality](#) (Report)
- [Remote work: Effects on Nordic people, places and planning 2021-2024](#) (Report)
- Attractive Smaller Towns (Report) *(Will be published in September 2025)*

TGB

- [Roadmap for Nordic rural development](#) (Storymap)
Roadmap is also available in [Danish](#), [Finnish](#), [Icelandic](#), [Norwegian](#), [Swedish](#)
[Roadmap one-pager](#) (in English)
- [Rethinking population shrinkage: smart adaptation for Nordic municipalities and regions](#) (Policy Brief)
Policy brief is also available in [Swedish](#), [Danish](#), [Norwegian](#), [Finnish](#), [Icelandic](#)
- (Cross-TG) [Collaborative Regional Leadership in the Nordic Region](#) (Report)
- (Cross-TG) [Planning around remote work: Latest research and implications for planners and policymakers](#) (Report)
- [Strategies to Address Nordic Rural Labour Shortage](#) (Report)
Report summaries available in [Swedish](#), [Danish](#), [Norwegian](#), [Finnish](#), [Icelandic](#)
- (Cross-TG) [Remote work in rural areas: possibilities and uncertainties](#) (Report)
- (Cross-TG) [Remote Work in Smaller Towns: Possibilities and uncertainties](#) (Report)
- [Between hand-outs and stand-outs: Opportunities for policy support for just green transitions](#) (Policy Brief)
Also available in [Swedish](#), [Norwegian](#), [Danish](#), [Finnish](#), [Icelandic](#)
- [Can local value creation induce a sense of justice during green transitions? A study of six rural areas in Denmark, Finland, and Norway](#) (Report)
- [Service provision and access to services in Nordic rural areas](#) (Report)
- [Essential Service Provision and Access to Services in Nordic Rural Areas](#) (Policy Brief)
Also available in [Swedish](#), [Norwegian](#), [Danish](#), [Finnish](#), [Icelandic](#)
- [Strengthening Nordic cooperation on remote work and multilocality](#) (Policy Brief)
Also available in [Danish](#)
- [A "Just Green Transition" for Rural Areas in the Nordic Region: key concepts and implications](#) & [A "Just Green Transition" for Rural Areas](#) (Discussion Paper)
- (Cross-TG) [Local and regional experiences of remote work and multilocality](#) (Report)
- (Cross-TG) [Remote work: Effects on Nordic people, places and planning 2021-2024](#) (Report)
- [Essential rural services in the Nordic Region – Challenges and opportunities](#) (Report)

TGC

- [Implementing missions in Nordic regions](#) (Policy Brief)
  - [The Right Kind of Tourist? Rethinking tourism's impact on Nordic communities](#) (Report)
  - [Reaping the Benefits of Nordic Collaboration in Regional Development](#) (Report)
  - [Collaborative Regional Leadership in the Nordic Region](#) (Report)
  - [The value of social sustainability in Nordic Tourism Policy](#) (Report)
  - [Making Innovation a Mission?](#) (Report)
  - [Who drives green innovation in the Nordic Region? A change agency and systems perspective](#) (Report)
  - [Should I stay or should I go? Early career mobility and migration drivers](#) (Working paper)
  - [Championing sustainable construction using timber in the Baltic Sea Region](#) (Policy Brief)
  - [Innovation Dynamics in Wood Construction in Sweden and Finland](#) (Working Paper)
  - [How can labour market mobility in the Nordic Region be increased?](#) (Policy Brief)
  - [The Systems Perspectives on Green Innovation](#) (Discussion Paper)
  - [Re-start competence mobility in the Nordic Region](#) (Working Paper)
-

Grensekomiteene

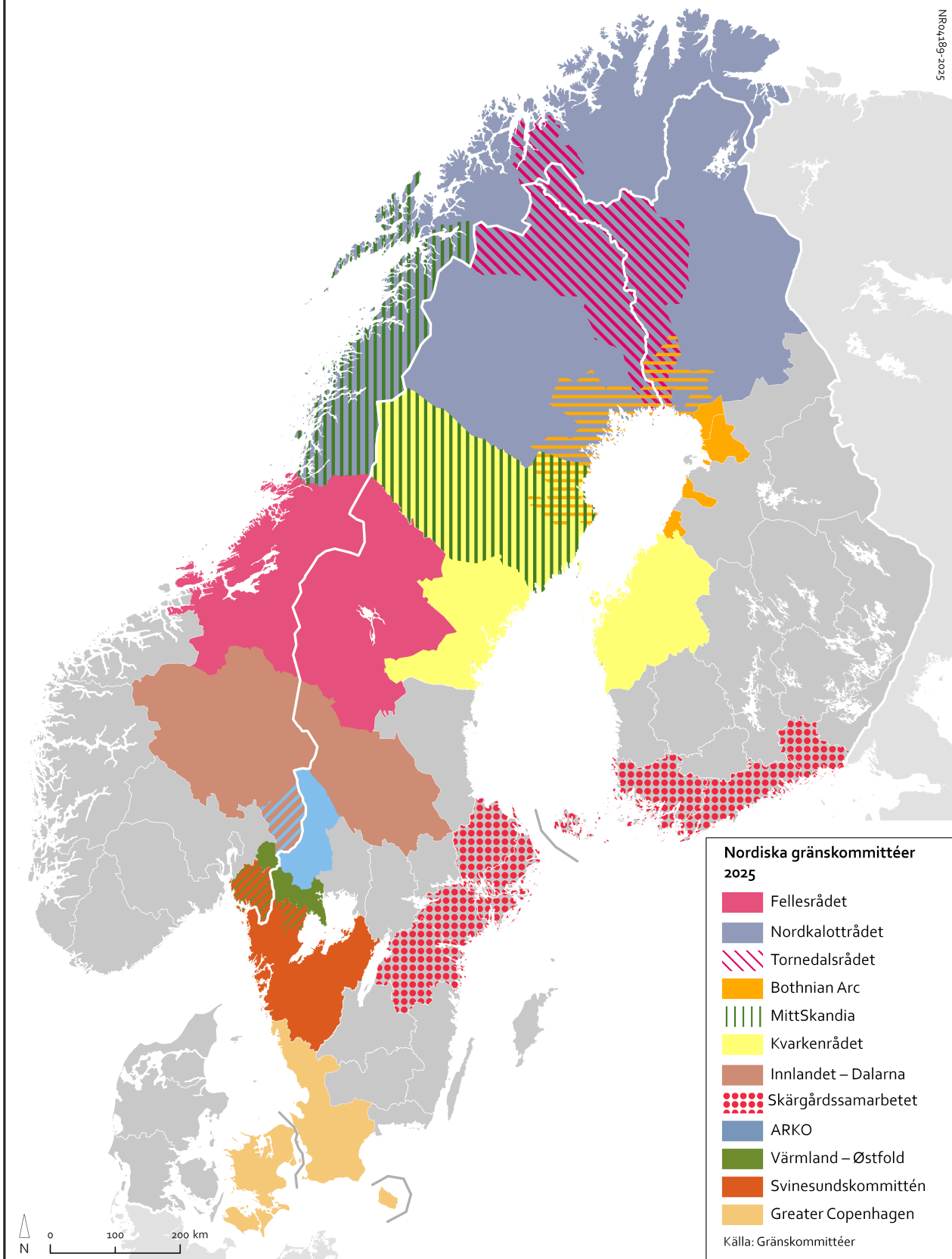
Det grenseregionale samarbeidet i Norden består av de 12 grenseregionale komiteene, som jobber i grenseområdene mellom Danmark, Sverige, Finland og Norge. Grensekomiteene er medlemsorganisasjoner som samler lokale og regionale aktører i grenseregionene og jobber med integrasjon over landegrensene. Nordisk ministerråd er en av flere aktører som finansierer grensekomiteene.

CBC-ene jobber primært med å fremme næringslivets konkurranseevne, identifisere og redusere grensehindrenger, fremme bærekraftige og klimavennlige miljø- og energiløsninger, utvikle relevant infrastruktur og kommunikasjon samt forvalte arealbruk. Interesseområdene deres varierer avhengig av beliggenhet og historisk kontekst. Arbeidet i hver komité utføres i samarbeid med lokale bedrifter, kunnskapsorganisasjoner og sivilsamfunnet.

De 12 grensekomiteene og deres nettsider er listet opp nedenfor, etterfulgt av et kart som viser områdene som dekkes av de respektive grensekomiteene:

- [Innlandet-Dalarna](#)
- [Nordkalottrådet](#)
- [Greater Copenhagen](#)

- [Skärgårdssamarbetet](#)
- [Svinesundskommittén](#)
- [ARKO](#)
- [Kvarkenrådet](#)
- [Bottenviksbågen Bothnian Arc](#)
- [MidtSkandia](#)
- [Värmland-Østfold](#)
- [Tornedalsrådet](#)
- [Fellesrådet for Trøndelag og Jämtland Härjedalen](#)

Kart som viser områdene som dekkes av de nordiske grensekomiteene.

NORA

Nordisk Atlantsamarbeid (NORA) arbeider for å utvikle nettverk, styrke samarbeid og støtte prosjekter som tar sikte på å sikre sterk og bærekraftig økonomisk utvikling i hele Nord-Atlanterhavsregionen. NORAs virkeområde omfatter Færøyene, Grønland, Island og norskekysten (se kart nedenfor).

NORA bidrar til implementeringen av RCP gjennom direkte oppdrag mottatt fra EK-R, samt sin deltakelse i temagruppene. Tabellen nedenfor gir en bred oversikt over NORAs aktiviteter og publikasjoner.

Oversikt over NORA-prosjekter i 2021–2024: [Last ned som pdf](#)

Kart over området/landene som dekkes av NORA.

OM DENNE PUBLIKASJONEN

Oppskriftsbok for regional utvikling Hvordan forbedre lokalsamfunnet ditt?

Redaktør: Karen Refsgaard

Medredaktør: Ken Barlow

Nordregio rapport 2025:13

ISBN: 978-91-8001-179-2 (digital)

ISBN: 978-91-8001-180-8 (PDF)

ISSN: 1403-2503

DOI: <http://doi.org/10.6027/R2025:13.1403-2503>

© Nordregio 2025

Layout: Agger Grafisk Design and Marija Zelenkauskė, Nordregio

Storymaps og kart: Madelene Sonesson, Nordregio

Forsidefoto: Elina Manninen/Keksit, Daniel Villadsen, Ruka Kuusamo/Visit Finland

Nordregio

Nordregio er et ledende nordisk og europeisk forskningssenter for regional utvikling og planlegging, grunnlagt av Nordisk Ministerråd i 1997. Vi driver løsningsorientert og anvendt forskning som tar for seg aktuelle problemer både fra et forskerperspektiv og fra politikernes ståsted, og interesser. Nordregios forskning utføres på internasjonalt, regionalt og lokalt nivå og dekker et stort geografisk område, med fokus på Norden, Østersjøregionen, Europa og Arktis.

Nordregio

Holmamiralens Väg 10

Skeppsholmen

Stockholm, Sweden

www.nordregio.org